

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR PEDAGOGIK OCH SPECIALPEDAGOGIK

Specialpedagogens syn på elevhälsoteamet

Hur är det att vara specialpedagog i elevhälsan?

Ulrika Weetom

Examensarbete:	15 hp
Program:	Specialpedagogiska programmet, SPP600
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	Ht 2013
Handledare:	Eva Hjärne
Examinator:	Rolf Lander
Rapport nr:	HT13-IPS-11 SPP600

Abstract

Examensarbete:	15 hp
Program:	Specialpedagogiska programmet, SPP600
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	Ht 2013
Handledare:	Eva Hjärne
Examinator:	Rolf Lander
Rapport nr:	HT13-IPS-11 SPP600
Nyckelord:	Elevhälsa, elevhälsoteam, specialpedagog

Syfte: Syftet med föreliggande studie är att undersöka vad det innebär att vara specialpedagog i ett multiprofessionellt elevhälsoteam. Mer specifikt undersöks hur specialpedagogen uppfattar förväntningar och krav från omgivningen och hur specialpedagogen ser på sin kompetens och roll i elevhälsan.

Teori: Studien utgår från ett systemteoretiskt perspektiv med utgångspunkten att elevhälsan är ett multiprofessionellt team där olika kompetenser samverkar med varandra. Specialpedagogens kompetens ingår i teamet och dennes roll analyseras utifrån specialpedagogiska perspektiv. Elevhälsan är en språklig verksamhet där problem definieras och åtgärdas med hjälp av talet. I ett sociokulturellt perspektiv ses det talade språket som ett verktyg för att lösa problem. I analysen används därför även detta perspektiv.

Metod: Studien har en kvalitativ ansats och som metod används intervjuer. Fem specialpedagoger från tre olika västsvenska kommuner intervjuas avseende deras roll i elevhälsan.

Resultat: Studien visar två olika inriktningar hur specialpedagoger uppfattar sitt specialpedagogiska uppdrag. Två specialpedagoger ser sitt uppdrag ur ett helhetsperspektiv. De ingår i elevhälsan och arbetar med olika frågor på de skolor de arbetar. De ser elevhälsan som en del i ett större sammanhang och där de har möjlighet att diskutera olika frågor. Elevhälsan är en grupp som arbetar tillsammans. Utifrån ett systemteoretiskt perspektiv fungerar kompetenserna i elevhälsan som samverkande delar där alla påverkar varandra. Tre specialpedagoger ser elevhälsans möten som ett möte där de diskuterar olika elever och deras problem. Det som skiljer deras uppdrag på skolorna är att de specialpedagoger som arbetar med elever och har ett visst specialläraruppdrag i sin tjänst ser inte helheten i elevhälsan, utan de ser det specialpedagogiska uppdraget som uppdelat på elevhälsa, individuellt arbete och dokumentation. Dessa specialpedagoger arbetar utifrån ett kompensatoriskt perspektiv i elevhälsan.

Förord

Denna studie hade inte varit möjlig utan de fem specialpedagoger som gärna ställde upp på en intervju. Jag vill gärna tacka er för den tid ni gav mig, den var värdefull. Min handledare Eva Hjärne har varit stort stöd och ställt de frågor och diskuterat kring det jag behövt för att komma framåt i mina tankar. Inte minst har hon gett många förslag på relevant forskning för studien. Även tack till min familj; Kristian, Clara och Isac för att ni har haft tålamod med mina många timmar litteraturläsning och arbete framför dator.

Innehållsförteckning

Abstract	1
Förord	1
Innehållsförteckning	1
1. Inledning	1
1.1 Begreppsbeskrivning	1
1.1.2 Elevhälsa	1
1.1.3 Specialpedagog	1
1. Bakgrund	2
2.1 Elevhälsan.....	2
2.1.1 Historik kring skolans kategorisering/särskiljning av elever.....	2
2.1.2 Skolhälsovårdens utveckling	3
2.1.3 Elevvårdens utveckling.....	4
2.2 Från dubbla spår till elevhälsa	4
2.3 Skollagen 2010	5
2.4 Specialpedagogens utbildning	5
2. Syfte och frågeställningar	6
3. Teorianknytning	6
3.1 Systemteoretiskt perspektiv	7
3.2 Sociokulturellt perspektiv	7
3.3 Specialpedagogiska perspektiv	7
4. Tidigare forskning	10
4.1 Vad innefattar specialpedagogens roll och kompetens inom elevhälsan?.....	10
4.1.1 Från elevvård till elevhälsoteam	10
4.2 Specialpedagogen	12
4.3 Utvecklingsarbete inom elevhälsan	15
5. Metod	15
5.1 Kvalitativ intervju.....	15
5.2 Urval	16
5.3 Undersökningsgrupp.....	16
5.4 Genomförande av intervjuer	16
5.5 Bearbetning av intervjuer	17
5.6 Etiska ställningstaganden	17
5.7 Tillförlitlighet	17
5.8 Giltighet	18
5.9 Generaliserbarhet.....	18
6. Resultat och analys	19
6.1 Specialpedagogens syn på elevhälsan - EHT på skolan	19
6.2 Analys - specialpedagogens syn på elevhälsan - EHT på skolan	21
6.3 Det multiprofessionella teamet och specialpedagogen.....	22
6.3.1 Teamet och samverkan mellan professionerna	23

6.4	Analys – Det multiprofessionella teamet och specialpedagogen	23
6.5	Specialpedagogens roll och kompetens i skolan	24
6.6	Analys – specialpedagogens roll och kompetens i skolan.....	25
6.8	Specialpedagogens upplevda förväntningar	27
6.8.1	På specialpedagogen	27
6.8.2	Specialpedagogernas egna förväntningar	28
6.9	Analys – specialpedagogens upplevda förväntningar	28
6.10	Specialpedagogernas tankar om framtida elevhälsoarbete.....	29
6.11	Analys– Specialpedagogernas tankar om framtida elevhälsoarbete.....	29
7.	Diskussion	30
7.1	Framtida forskning	35
8.	Referenslista	36

Bilagor

1. Inledning

Rapporter i media beskriver den svenska skolan som en skola i kris. Man ser sjunkande resultat i internationella jämförelser, betygen försämras och rapporter visar att det finns en allmän ohälsa bland våra skolelever. Skolorna har svårt att fånga upp elever i behov av särskilt stöd och föräldrar anmäler skolor till skolverket för granskning om deras barn verkligen får det stöd de behöver för att utvecklas optimalt. Ett av svaren på dessa rapporter har varit att utbilda specialpedagoger som stöd ute på skolorna. För att ytterligare ge stöd till våra skolelever öppnar speciallärarprogrammet åter upp och det utbildas dubbla specialkompetenser för skolan. Hur organiseras dessa speciella kompetenser? Kommer de eleverna tillgodo och hur förändras elevernas och pedagogernas lärmiljöer på skolorna? Som grundskollärare och blivande specialpedagog är det viktiga frågor som diskuteras i skola och samhälle.

I samhället finns en ökad specialisering inom olika samhällsfunktioner och vi litar på dessa specialister i allt högre utsträckning. Även skolan och elevhälsan har specialister inom olika områden som ska samverka med varandra för elevernas bästa. För att komma tillrätta med ohälsan bland våra unga har elevhälsan förstärkts på skolorna. Det är förtydligt i skollagen vilka kompetenser eller specialister som ska ingå i elevhälsan och dess arbete ska vara ett förebyggande och främjande arbete utifrån eleven. Målet är att teamet ska bidra till en så positiv hälso- och lärandesituation som möjligt för eleverna.

1.1 Begreppsbeskrivning

1.1.2 Elevhälsa

I examensarbetet kommer elevhälsan, även kallad elevhälsoteamet, ha en central roll. Med elevhälsan avses den organisatoriska grupp som enligt skolverket kallas samlad elevhälsa. I elevhälsan ingår skolhälsovård, elevvård och specialpedagogiska insatser. Deras gemensamma arbete är att ha ”ansvar för att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och personliga utveckling” (Skolverket, 2010, s. 4).

1.1.3 Specialpedagog

I skolans verksamhet finns olika förklaringar och definitioner av vad en specialpedagog i skolan är och har för arbetsuppgifter. I examensarbetet kommer specialpedagog att avse en person vars arbetsuppgifter innefattar att arbeta för att underlätta för barn och ungdomar i behov av särskilt stöd, inneha en handledande roll, arbeta tillsammans med skolans personal och ledning och bidra till skolans pedagogiska utveckling. I Svenska Akademiens ordlista (SAOL) finns inte någon definition för specialpedagog, där definieras ordet special som ”särskild, avsedd för särskilt ändamål” (s. 885). Med pedagog avses en lärare eller den person som i sitt yrke undervisar och i yrket använder sig av pedagogik. SAOL definierar pedagog som ”undervisare, uppfostrare, lärare” (s. 677).

1. Bakgrund

2.1 Elevhälsan

Dagens elevhälsa har påverkats av utredningen ”Från dubbla spår till elevhälsa” där det togs ett samlat grepp om elevvårdens, skolhälsovårdens och skolans arbete i syfte att skapa en samlad elevhälsa. Kartläggningen bygger på undersökningar, statistik, utredningar av Skolverket och Socialstyrelsen samt statliga utredningar inom området elevvård och skolhälsovård (SOU2000:19).

För att förstå elevhälsans arbete måste man förstå skolans uppdrag i ett kulturellt, historiskt och institutionellt sammanhang. Skolans verksamhet har vuxit fram ur ett samhälleligt uppdrag där man gick från produktion av varor till att producera språk i en specialiserad miljö. Klassrummet är en abstrakt miljö som bygger på en kollektiv lärprocess där alla lär sig en baskunskap och sedan förväntas gå vidare och tillägna sig mer avancerad kunskap. Det nutida elevhälsoarbetet behöver ses utifrån ett historiskt perspektiv eftersom dagens skolorganisation och uppgifter är färgat av dess historia. Det är viktigt att förstå historien för att se sammanhanget kring skolan idag, gällande organisation, syn på avvikelse och kategorisering och hur skolan organiseras för att ge eleverna det stöd de behöver för att utvecklas (Hjörne & Säljö, 2008).

2.1.1 Historik kring skolans kategorisering/särskiljning av elever

I en historisk tillbakablick från 1600- och 1700-talen organiserades undervisning av kyrkan. Då grupperades barnen efter deras förmåga att läsa och förstå kristna texter och man sorterade ut de ”kvickare ämnena” för vidare utbildning. När den allmänna folkskolan inrättades under mitten av 1800-talet fanns fortfarande tankar om särskiljning och integrering. De barn som kategoriserades som fattiga, flickor eller obegåvade sållades bort och erbjöds en minimikurs. Under 1800- till 1900-talet började nya influenser från olika vetenskaper, främst naturvetenskapen, påverka synen på kategorisering av barn i skolor i Sverige och runt om i världen. Under den här perioden användes olika test som tidigt skulle kunna avskilja dem som inte hade förmåga att tillgodogöra sig den vanliga undervisningen. Intelligenstesten visade vem som klarade undervisning i normalklasser. Under 1900-talet fortsatte testningen och institutioner och skolor organiserade olika typer av specialklasser och nivågrupperingar. Diskussioner kring normalitet och avvikelse fortsatte vara viktiga i skolans insatser. Under 1930-talet växte en mentalhygienrörelse fram och man fick fler faktorer som kunde förutse skolframgång - avvikande utveckling kunde bero på störningar i karaktären, även barnens personlighet och själsliga utveckling spelade roll. Denna rörelse som växte fram under 1930-talet är på flera sätt föregångare till dagens idéer om elevhälsa (Florin, 2010).

På 1950-talet utvecklades idén om allas tillgång till skola och utbildning. Det svenska skolsystemet organiserade en grundskola för alla och folket i Sverige började massutbildas. Massutbildningen av folket fick konsekvenser för hur man organiserade skolverksamheten och hur man såg på de elever som inte klarade krav, undervisning och på något sätt var annorlunda. Den första nationella läroplanen kom 1962 (Lgr 62) och baserades på tankar om en gemensam skola för alla barn. Trots att det verkliga målet med reformen, som var en skola för alla, var segregering av en del elever en självklarhet. En självklarhet både ur ett samhälls- och ett individperspektiv och man strävade efter att göra klasser så homogena som möjligt.

Kritik och skoldebatter rörande tanken om en skola för alla och lika tillgång till utbildning fördes i Sverige. För att ge elever lika tillgång till utbildning i obligatoriska skolan infördes en ny läroplan, Lgr80. Undervisningen skulle individualiseras utifrån elevernas intresse och målet var att de skulle arbeta tillsammans oavsett vilken förmåga eller kapacitet man hade. Denna nya "skola för alla" kompletterades med idéer om att man fick särskilja elever när det ansågs nödvändigt. Varje skola kunde besluta och fastställa vilka svårigheter som krävdes för att gå i särskild undervisningsgrupp. Dock fanns rekommenderade kompensatoriska tillvägagångssätt, t.ex. placering i särskild undervisningsgrupp, placering på skoldaghem och anpassad studiegång (Hjörne & Säljö, 2008). I den nästkommande läroplanen, Lpo 94, låg ansvaret på åtgärder ännu mer decentraliserat. Skolorna själva kunde besluta hur man skulle hantera frågan om olikhet och hur undervisningen skulle se ut för de elever som av olika anledningar inte nådde målen. I 2011 års läroplan, Lgr 11, står att "Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov".

Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform och inom fritidshemmet ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas. Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla". (Lgr 11, en likvärdig utbildning).

Hur dessa ord påverkar skolans organisering kring olikhet och särskiljning återstår att se. Skolor och institutioner har skapat ett språk och speciella tankemönster kring elevers svårigheter för att kunna kategorisera vilken grupp eleven tillhör och vilket stöd som ska ges. Förklaringar från medicinsk och psykologisk vetenskap är de främsta utgångspunkterna för särskiljning och kategorisering av elever. Svårigheterna tillskrivs individen och speciella insatser ges som individuellt stöd. Detta tankemönster hos skolorna har visat sig ineffektivt. Studier visar att elever som fått specialundervisning för att komma ikapp den normala undervisningen, inte nått de avsedda målen och dessutom upplevt sig stigmatiserade. Ett led i att förändra det traditionella tankemönstret kring elever i behov av särskilt stöd i de svenska skolorna, är att inrätta multiprofessionella elevhälsoteam (Hjörne & Säljö, 2013).

2.1.2 Skolhälsovårdens utveckling

Skolhälsovården är den del av elevvården som funnits längst inom den svenska skolans historia. År 1885 sägs vara det stora genombrottet för skolhälsovården i Sverige. Då utgavs en rapport där det ansågs att skolbarnens stora arbetsbelastning och den otillräckliga undervisningen i gymnastik kunde vara orsaken till barns trötthet och klenhet. Den efterföljande diskussionen ledde till insatser som att anställa skolläkare på läroverken i Sverige. Det dröjde dock till 1944 innan en statligt understödd skolhälsovård infördes i landet. Skolhälsovårdens uppgifter innebar bland annat att övervaka barnens psykiska och fysiska välbefinnande och samarbeta med elevvården på skolorna. (Hellblom-Thibblin, 2004). Skolläkare, skolsköterskor och lärare hade uppgifter i skolans hälsoarbete. I takt med att den fysiska hälsan förbättrades kom den sociala och psykiska hälsan i fokus för skolhälsovården och dess arbete. Ett nytänkande föddes inom skolhälsovården på 1980-talet och hälsofostran fick då en mer betydelsefull roll inom dess arbete.

2.1.3 Elevvårdens utveckling

Elevvården har utvecklats parallellt med att skolan har utvecklats och har tagit över hemmens hälsofostransroll. I början av 1900-talet övertog skolan en del av hemmens omsorger och det inrättades exempelvis skolbispisning, sommarkollo och skolbad. Skolhälsovården och särskilt skolsköterskan har ingått i skolans organisation och har då haft en rådgivande roll kring bedömning och hantering av enskilda elevers problem. I takt med att den fysiska hälsan förbättrades bland Sveriges elever kom fokus på andra delar av deras utveckling och elevernas mentala hälsa kom att ingå i skolans uppgifter. Under tiden för mentalhygienrörelsens framväxt under 1930-talet tillkom psykologer som rådgivare i skolans värld. Psykologerna hade tillgång till olika tester för att kategorisera och kunna urskilja normal och onormal begåvning. På 1960- och 70-talen var den psykosociala hälsan i fokus och det infördes kuratorer som en ny yrkeskategori i elevvården. Deras roll i skolan var att genom samtal och sociala utredningar, bedöma elevernas förutsättningar (Backlund, 2007).

Från början framställdes elevvårdens arbete som en ”serviceinrättning” vars syfte var att hjälpa lärare och skolledning med material och att underlätta lärarnas arbete. I takt med att segregerade åtgärder började ifrågasättas och att skolmiljön betonades som en viktig faktor i skolans arbete, började en förebyggande inriktning på elevvårdens arbete förespråkas (Backlund 2007). Till skolans elevvård räknades skolläkare, skolsköterska, skolpsykolog, kurator, rektor och ibland speciallärare. I regeringens proposition 2001/02:14 föreslås att man slår ihop skolhälsovård, elevvård och specialpedagogiska insatser till ett verksamhetsområde ”elevhälsa” (Hellblom-Thibblin, 2004).

2.2 Från dubbla spår till elevhälsa

Rubriken från dubbla spår till elevhälsa ger flera olika associationer. Författaren till rapporten med detta namn, vill visa på de olika inriktningar och vägar elevvården, skolhälsovården och skolan jobbar på: ”... elevvården och skolans pedagogiska verksamhet i dag löper bredvid varandra som på dubbla spår, faktiskt ibland på tredubbla spår...” (SOU2000:19, s.25). Med detta namn vill man länka ihop dessa tre verksamheter till ett spår som arbetar för elevers lärande, hälsa och utveckling.

Orsaken till utredningen var ett behov av en samlad genomgång av elevvårdens och skolhälsovårdens roll och uppgifter. Rapporter visade att barn och ungdomar mår fysiskt bra men att ohälsa bland dem visar sig genom sociala, känslomässiga och psykiska besvär. Utredningen menar att för att kunna erbjuda en bra skolgång behövs ett samarbete utvecklas mellan yrkesgrupper med kompetens inom dessa ohälsområden, d.v.s. en samlad genomgång av skolhälsovårdens och elevvårdens roll och organisation. Det finns ett behov av en röd tråd och samverkan mellan olika yrkesgrupper i skolans värld. Skolornas tvärvetenskapliga kompetens behöver förstärkas. I utredningen föreslås att verksamheterna elevvård och skolhälsovård ska ha ett samlat namn - elevhälsa. Dess främsta uppgift bör vara att:

delta i skolans arbete för att skapa miljöer som främjar lärande, god allmän utveckling och en god hälsa hos varje elev. Personalen ska ha ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling” (SOU2000:19, s. 46).

Den nya elevhälsan föreslås vara tillgänglig för elever, föräldrar, lärare, arbetslag och skolledning. Gällande specialpedagogens arbetsuppgifter i elevhälsan hänvisas till en tidigare

examensförordning än den nuvarande (år 2013). Utredningen trycker på kompetenser snarare än yrken, eftersom man menar att kompetenserna i elevhälsan bör komplettera varandra (SOU2000:19).

2.3 Skollagen 2010

I den nya skollagen (2010:800) 2 kap. vilket grundas på förarbetet i SOU2000:19 står följande om elevhälsan:

25 § För eleverna i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

http://www.riksdagen.se/sv/DokumentLagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/#K2

Där står att specialpedagogisk kompetens ska ingå i elevhälsan och att elevhälsan ska ha ett hälsofrämjande och förebyggande perspektiv på skolan och elevernas utveckling mot målen. Man uttrycker därmed inte specifikt att det ska finnas en specialpedagog i skolans elevhälsa. Den specialpedagogiska kompetensen är inte tydligt definierad i skollagen och det uttrycks inte specifikt vilken yrkeskategori som avses, detta är ett val som rektor kan göra.

2.4 Specialpedagogens utbildning

Specialpedagogens yrkesroll på en skola är således inte tydligt definierad i skollagen eller andra styrdokument. I examensförordningen för utbildningen står vilka färdigheter och förmågor en specialpedagog ska ha efter genomgången yrkesexamina.

Specialpedagoger läser en påbyggnadsutbildning, avancerad nivå, på universitetet och undervisningen regleras i en examensförordning. I den nuvarande, år 2013, examensförordningen för specialpedagoger, SFS 2007:638, står att studenten ska ha följande färdigheter och förmågor:

- Visa förmåga att kritiskt och självständigt identifiera, analysera och medverka i förebyggande arbete och i arbetet med att undanröja hinder och svårigheter i olika lärmiljöer,
- Visa förmåga att kritiskt och självständigt genomföra pedagogiska utredningar och analysera svårigheter på organisations-, grupp- och individnivå,
- Visa förmåga att utforma och delta i arbetet med att genomföra åtgärdsprogram i samverkan med berörda aktörer samt förmåga att stödja barn och elever och utveckla verksamhetens lärmiljöer,

- Visa fördjupad förmåga att vara en kvalificerad samtalspartner och rådgivare i pedagogiska frågor för kollegor, föräldrar och andra berörda, och
- Visa förmåga att självständigt genomföra uppföljning och utvärdering samt leda utveckling av det pedagogiska arbetet med målet att kunna möta behoven hos alla barn och elever.

Det är utifrån dessa gemensamma utbildningsmål som specialpedagoger utbildas, anställs på skolor och sedan ingår i skolors elevhälsa.

2. Syfte och frågeställningar

På en skola finns förväntningar som styr specialpedagogens handlingar och arbetsuppgifter. En av dessa arbetsuppgifter är att delta i elevhälsans arbete för att främja elevernas bästa. Arbetet i elevhälsan påverkas, förutom av förväntningar, traditioner, lagar också av ekonomiska ramar, som indirekt styr elevhälsans arbete och resurser. Syftet med föreliggande studie är att undersöka vad det innebär att vara specialpedagog i ett multiprofessionellt elevhälsoteam. Mer specifikt undersöks hur specialpedagogen uppfattar förväntningar och krav från omgivningen och hur specialpedagogen ser på sin kompetens och roll i elevhälsan.

Följande frågeställningar är i fokus för studien:

- Vad innebär det för en specialpedagog att arbeta i ett multiprofessionellt team?
- Vilka förväntningar har specialpedagogen på sin roll i elevhälsan?
- Vilket mandat upplever specialpedagogen att den har i elevhälsoteamet?
- Vilka förväntningar har övriga experter i elevhälsoteamet på specialpedagogens roll?
- Hur förstår specialpedagogen sin roll i elevhälsan kontra det specialpedagogiska uppdraget och hur beskriver de sin kompetens?

3. Teorianknytning

Utifrån syftet med studien, vilket är att ta reda på vad det innebär att vara specialpedagog i ett elevhälsoteam, faller det sig naturligt att studien tar avstamp i ett systemteoretiskt och sociokulturellt perspektiv eller teori. Studien är ett examensarbete inom det specialpedagogiska programmet, därav kommer även olika specialpedagogiska perspektiv lyftas fram under teoridelen.

3.1 Systemteoretiskt perspektiv

I skolans värld deltar pedagoger i olika situationer och socialt konstruerade verksamheter. Människor ingår i grupper, som är en del i en organisation, som är en del i en stadsdel, som är en del i en kommun. Allt hänger ihop. Grupper handlar inte slumpmässigt utan verkar enligt vissa mönster. Elevhälsan är en grupp människor som samverkar kring elever. Människorna i elevhälsan har olika professioner och deras gemensamma handlande följer vissa mönster. För att söka förstå hur elevhälsan fungerar, hur specialpedagogens roll ser ut i gruppen och för att analysera kompetenserna i elevhälsan kommer ett systemteoretiskt perspektiv användas. Det systemteoretiska perspektivet är ett sätt att se mänskligt handlande i samspel med andra människor, man vill beskriva skeenden mellan olika individer i en grupp, mellan grupper eller mellan olika organisationer. Systemteori är en så kallad metateori där både psykologiska och sociala fenomen kan beskrivas och förklaras. Gruppen ses som ett system där handlande och problem uppstår i samspelet med andra. En individ ingår ofta i olika system/grupper vilka påverkar varandra. I det systemteoretiska perspektivet ligger tonvikten på processer, relationer, strukturer i en grupp och förhållandet mellan gruppen och den omgivande organisationen (Svedberg, 2007).

3.2 Sociokulturellt perspektiv

Ett elevhälsoteam är en socialt konstruerad grupp där människor ska samverka med varandra för att stödja elevers hälsa och måluppfyllelse. I elevhälsoteamet/gruppen är talet om eleverna grunden för att kunna arbeta hälsofrämjande och förebyggande utifrån gällande styrdokument. Språket fungerar som kommunikation med andra människor och vi använder språket när vi tänker för oss själva. När vi möter andra människor i en social interaktion, i ett socialt samspel, använder vi språket för att dela och skapa idéer, tankar och föreställningar. Språket är inte avskilt från andra delar i interaktionen utan produceras i ett sammanhang. Mäkitalo & Säljö (2004) skriver: ”I denna dynamiska process åstadkoms ett meningsskapande som är både kontextberoende och kontextgenererande – det vill säga situerat” (s. 141). I det sociokulturella perspektivet studeras sociala praktiker, vilket i det här fallet är elevhälsoteam, genom specialpedagogers tankar om sin roll och det gemensamma arbetet i teamet. Genom att välja hur vi uttalar oss om ett objekt eller en händelse, visar vi vad som är intressant för oss i det sammanhang vi är i eller vad som är intressant för oss i den verksamhet vi ingår i (Mäkitalo & Säljö, 2004).

Ett grundantagande inom det sociokulturella perspektivet är att det vi säger alltid är kontextuellt bestämt. Det vi säger och får fram i en intervju är alltid beroende på situationen, sammanhanget och det vi i stunden kommer på att säga. Intervjun ses som en social överenskommelse och under en intervju är det underförstått, att i det sociala samspelet, svara på de frågor som ställs (Säljö, 2005).

3.3 Specialpedagogiska perspektiv

I specialpedagogiken som forskningsfält framförs olika perspektiv på dess forskning och motsättningen mellan dem. Skolan i sig är en kompensatorisk institution som samtidigt ska förhålla sig till elevers olikheter och uttrycket ”en skola för alla”. Flera forskare har beskrivit

dessa perspektiv/teorier och hur de kan ses med specialpedagogiska glasögon. Dessa perspektiv redovisas nedan.

Specialpedagogisk verksamhet i grundskolan har utgjorts av en strävan att göra klasser mer homogena. Elever som inte platsar i de homogena klasserna eller inte kunnat tillgodogöra sig den ordinarie undervisningen har traditionellt erbjudits specialundervisning (Persson, 2007). I kursplanen Lgr11 står skrivet hur de som arbetar i skolan ska förhålla sig och planera sin verksamhet. Texten visar att de som arbetar i skolan har ett kompensatoriskt uppdrag, att hjälpa och stödja elever. Den visar också alla ska få den undervisning och de redskap som behövs för att utvecklas så långt som möjligt.

En likvärdig utbildning

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform och inom fritidshemmet ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas. Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla (s 9).

(Lgr 11, Skolverket 2011)

Den grundläggande idén i det kompensatoriska perspektivet är att kompensera individer för deras problem. Forskningen i detta perspektiv har sin grund i en medicinsk och psykologisk tradition. I dessa traditioner är diagnosticering en central aspekt för att kunna identifiera problemgrupper. Man söker psykologiska och neuropsykiatriska förklaringar för att kunna skapa metoder som kan kompensera för problemet (Nilholm, 2007).

Skolan ska vara likvärdig och samtidigt ska hänsyn tas till elevers olika behov och förutsättningar. I ett relationellt perspektiv är det viktigt vad som sker i ”förhållandet, samspelet eller interaktionen” mellan olika aktörer i skolan. Elevens förutsättningar i skolan påverkas av förändringar i elevens skolmiljö och dennes förutsättningar att klara av krav eller mål (Persson, 2007).

	Relationellt perspektiv	Kompensatoriskt perspektiv
Uppfattning av pedagogisk kompetens	Förmåga att anpassa undervisning och stoff till skilda förutsättningar för lärande hos eleverna.	Ämnesspecifik och undervisningscentrerad.
Uppfattning av specialpedagogisk kompetens	Kvalificerad hjälp att planera in differentiering i undervisning och stoff.	Kvalificerad hjälp direkt relaterad till elevers uppvisade svårigheter.
Orsaker till specialpedagogiska behov	Elever i svårigheter. Svårigheter uppstår i mötet med olika företeelser i uppväxt och utbildningsmiljön.	Elever med svårigheter. Svårigheter är antingen medfödda eller på annat sätt individburna.
Tidsperspektiv	Långsiktighet	Kortsiktighet
Fokus för specialpedagogiska åtgärder	Elev, lärare och lärandemiljö.	Eleven
Förläggning av ansvaret för specialpedagogisk verksamhet	Arbetsenheter (a-lag) och lärare med aktivt stöd från rektor.	Speciallärare, specialpedagoger och elevvårdspersonal

Tabell 5. Konsekvenserna för skolans specialpedagogiska verksamhet beroende på perspektivval. (Persson 2007 s. 167)

Tabellen visar hur två olika perspektiv kan förstå specialpedagogiska insatser och elevers svårigheter. Det relationella eller det kompensatoriska perspektiven behöver inte utesluta varandra utan är två konstruktioner som vill visa skillnaden i ett fenomen (Persson, 2007).

Ett tredje perspektiv har förts fram som ett komplement till det kompensatoriska och relationella perspektivet – dilemmaperspektivet. Dilemmaperspektivet tar sin utgångspunkt i etiska dilemman kring hur skolan och samhället möter och hanterar olikhet hos elever. Skolan ställs inför elevers olikhet och dessa olikheter ska förhandlas i sociala processer. ”Dilemmaperspektivet placerar problematiken i ett socialt rum där det sker förhandlingar om hur olikhet ska benämnas och hanteras” (Nilholm, 2005, s.135).

I internationell forskning har Ainscow (1998) definierat tre övergripande perspektiv inom det specialpedagogiska forskningsfältet. Det första perspektivet försöker förklara skolsvårigheter i form av individuella karaktärsdrag. Detta har varit det dominerande perspektivet i det specialpedagogiska forskningsfältet. Det andra perspektivet förklarar skolsvårigheter i form av en ”oenighet”/missanpassning mellan skolans organisation/undervisningsplan och individen. Det andra perspektivet har utvecklats i en kritik eller i ett missnöje mot det första specialpedagogiska perspektivet. Inom det andra perspektivet ges stöd för att hjälpa individen att möta krav och förväntningar från systemet. Referensramen har liksom det förstnämnda perspektivet ett individuellt fokus. Utifrån detta perspektiv har det utvecklats alternativa kursplaner, alternativa läromedel och extra stöd i klassrummet. Det tredje specialpedagogiska perspektivet förklarar skolsvårigheter i form av begränsningar i kursplaner och skolorganisation. Detta perspektiv är kritiskt mot begränsningarna i de två förstnämnda och menar att det behövs ett större sammanhang, en större referensram och en undervisning som passar alla elever (Ainscow, 1998).

4. Tidigare forskning

Det finns lite forskning kring dagens elevhälsoteam. Det som presenteras i detta avsnitt är den forskning som bedrivits under 2000-talet. Under rubriken bakgrund finns förarbeten och lagtexter presenterade. Vad gäller forskning kring specialpedagogens roll och uppdrag i elevhälsan finns ingen eller mycket lite forskning. Den forskning som presenteras i avsnittet specialpedagogen är den som gjorts kring specialpedagogens roll och uppdrag i skolans värld i stort.

I elevhälsan är de individuella kompetenserna viktiga, men forskning visar att ett teams förmåga att samverka och samarbeta kring elever är avgörande för verksamheten (Øvretveit, Mathias & Thompson, 1997):

“Yet the reality of modern health and social services is that the care we get depends as much on how professionals work with each other as on their individual competence within their own field of expertise. Our belief in the skill of the surgeon and her actual competence is important, but so also is her ability to work with other professionals [...]. (Øvretveit et al., s. 1)”

4.1 Vad innefattar specialpedagogens roll och kompetens inom elevhälsan?

4.1.1 Från elevvård till elevhälsoteam

Idéerna om en enhet eller ett team som har hand om elevers hälsa är inte en ny tanke i det svenska skolväsendet. Redan sedan läroplanen Lgr62 har det varit obligatoriskt med ett elevvårdsteam i den svenska skolan. Terminologin eller namnet på teamet har ändrats genom åren (Hjörne & Säljö, 2013). Ordet elevhälsa myntades 2001. Då föreslogs elevvården och skolhälsovården att slås ihop till en som tidigare nämnts, samlad elevhälsa. I denna nya samlade elevhälsa var syftet att skapa förutsättningar för alla barns utveckling och lärande i skolan. Man bytte inte bara namn, utan tanken var att arbetssättet och inriktningen skulle gå från vård till hälsa. Hälsa och lärande skulle inte ses som två avskilda delar utan gå hand i hand. Detta tänkande stämde väl överens med WHO:s hälsobegrepp (Guvå, 2012). Det är intressant i sammanhanget att notera Folkhälsoinstitutets roll i uppbygganden av vad som kom att benämnas som hälsoskolor, vilket också kom att påverka den förändrade diskursen om elevvård (Lander, 1998). Namnet har ändrats och även elevhälsans uppdrag och betoningen på dess arbete har förändrats. I och med läroplanen Lgr11 ska arbetet i teamet vara förebyggande och hälsofrämjande (Hjörne & Säljö, 2013).

Hjörne & Säljö (2008) har i sin studie kring elevhälsoteam deltagit under möten. Den enhet som på en skola vars uppgift är att analysera, bereda och fatta beslut i elevhälsofrågor kallas elevhälsoteam. Ett elevhälsoteam består av företrädare från olika professioner och ska vara ett multiprofessionellt team. Beroende på skolans storlek, lokala förhållanden och så vidare kan teamets sammansättning variera. Deras studier visar att följande kompetenser kan ingå i teamet: fritidspedagog, förskollärare, lärare, rektor, biträdande rektor, skolkurator, skolpsykolog, skolsköterska, speciallärare, specialpedagog, syokonsulent, talpedagog. Ingen

skola har all denna expertis utan att det generellt brukar vara fem eller sex av dessa kategorier som representeras i elevhälsan. Ordförande under mötena är rektor eller biträdande rektor. Det är också rektor som formellt fattar beslut (Hjörne & Säljö, 2008).

Att elevhälsoteamen är multiprofessionella läggs det särskild vikt vid i förarbeten och föreskrifter om elevhälsan. Tanken med att olika specialiteter är representerade i elevhälsan är att teamet ska kunna skapa sig en bred uppfattning om elevers problem och att få fram olika förslag och lösningar. Multiprofessionaliteten ses som en garanti för att kvalitet, produktivitet och förebyggande arbete ska öka (Hjörne & Säljö, 2008).

Studier kring multiprofessionella team i olika sammanhang i samhället visar att det inte är lätt att implementera arbetssätt och rutiner i teamen så att det effektiva arbetet ökar. Snarare visar de att "effectiveness and utility of multiple discipline approaches is at best limited and equivocal" (Hjörne & Säljö, 2013, s. 3) Min översättning: effektiviteten och användbarheten i multiprofessionella angreppssätt är som bäst begränsade och tvetydiga/osäkra. För utvecklande gruppprocesser och hög kvalitet i ett team har det visat sig att avgörande faktorer är: delade visioner, en hög grad av samverkan och en hög grad av återkoppling (Hjörne & Säljö, 2013).

Den arbetsprocess elevvårdsutredningen SOU 2002:121 anger att elevhälsan ska arbeta enligt, lyder kortfattat: "*att uppmärksamma elever i behov av särskilt stöd, att utreda, att dokumentera, att åtgärda, att följa upp och utvärdera*" (s.58). Denna arbetsprocess för att arbeta med elevers hälsa är rektor, som ytterst ansvarig för verksamheten, skyldig att följa. I elevvårdsutredningen står inte definierat eller angett vilka elever som är i behov av särskilt stöd, men det anges att vissa grupper är mer utsatta än andra:

elever med inlärningssvårigheter av olika slag, elever med funktionsnedsättningar, elever från socialt och på andra sätt utsatta miljöer, elever som utsätts för misshandel, elever som är utagerande och aggressiva, elever som är tysta och passiva, elever med neuropsykiatriska tillstånd, elever som skolkar, elever som har svårigheter att anpassa sig till formerna för undervisningen. (SOU 2002:121, s. 337)

Denna uppräkningslista har ett uttalat individperspektiv och lägger problematiken hos individen (Hjörne & Säljö, 2008).

Hjörne & Säljö (2013) beskriver i sin artikel "Analysing and preventing school failure: Exploring the role of multiprofessionality in pupil health team meetings" hur ett elevärende hamnar hos elevhälsan. Redan innan ett elevärende hamnar hos elevhälsan har en process skapats i skolan. Denna process ligger till grund för hur elevhälsan sedan ser på ärendet. Oftast är det läraren som rapporterar ett problem till en teammedlem som sedan tar upp det under elevhälsans mötestid.

Steg 1: I klassrummet. En elev uppfattas ha svårigheter.

Steg 2: Läraren. Rapporterar problemet till en medlem i elevhälsan för diskussion i teamet.

Steg 3: Medlem i elevhälsan. Rapporterar lärarens observationer kring eleven på elevhälsans möte.

Steg 4: Elevhälsoteamet. Definierar och diskuterar problemet, hur man ska gå vidare och tar beslut.

Steg 5: Utfall. Åtgärder utifrån beslut.

(Hjörne & Säljö, 2013)

Trots skollagens intentioner att förlägga problematiken i miljön, utanför individen, så visar forskning att problematiken ofta ligger på individnivå (Hjørne & Säljö, 2008).

Den tidigare elevvården och skolan har arbetat i parallella spår och det har saknats en integrering mellan skolmiljö, lärande och hälsa. Det går inte att skilja undervisning från elevernas hälsa och andra verksamheter i skolans miljö. I elevhälsans uppdrag ligger ett hälsofrämjande och förebyggande arbete. Det förebyggande arbetet ligger i att minska eller förhindra att problem uppstår. I skolans värld innebär det förebyggande arbetet en tolkning eller en formulering av vad som kan vara ett problem. Det förebyggande arbetet blir åtgärder som syftar till att så få elever som möjligt ska hamna i riskzonen för att inte nå kunskapsmålen (Göransson, 2011).

4.2 Specialpedagogen

Specialpedagoger beskrivs i första hand som pedagoger som ingår i skolans lärarstab. De ska även ingå i skolans elevhälsa eftersom de har fördjupade kunskaper i pedagogik. SOU 2000:19 skriver om specialpedagogisk kompetens: ”*Specialpedagogisk kompetens* – omfattar fördjupade pedagogiska kunskaper om barns och ungdomars lärande utifrån de beteendevetenskapliga, samhällsvetenskapliga, medicinska och språkvetenskapliga forskningsfälten vilket ger kompetens för att undervisa och handleda skolpersonal i pedagogiska frågor ” (s. 216). Utredningen ligger till grund för hur skolväsendet sedan organiserar sin kompetens utifrån skollag och skolverkets rekommendationer (SOU 2000:19).

Specialpedagogen har en viktig pedagogisk funktion att tillsammans med rektor se till att verksamheten är till för alla. I ansvaret ligger också att arbeta för att en god lärmiljö kan erbjudas alla barn och unga. Hur specialpedagogens kompetens bäst används beror på den aktuella verksamheten och dess behov. Eftersom specialpedagogens kompetens används efter behov ställs höga krav på flexibilitet, integritet och mod (Persson, 2007).

I den svenska skolan finns en ambition att så många elever som möjligt ska gå i den vanliga grundskolan. Trots detta har det varit svårt att organisera och hålla samman grupper som är till för alla. Olika slags specialpedagogiska åtgärder har satts in för att lösa problemen. Tillrättalagningen för de svagare eleverna har blivit specialundervisningens uppgift. De specialpedagogiska åtgärderna har och får inte alltid den önskade effekten, utan eleverna upplever sig stigmatiserade trots de goda intentionerna. Forskning visade att enskild undervisning och undervisning i små grupper inte gett någon påvisad effekt vad gäller elevernas måluppfyllelse. Undersökningar visade även att dessa särskiljande lösningar bidrog till att stigmatisera elever, minska deras självkänsla och att känslan utanförskap stärktes. Kritik mot landets skolor för deras arbete med elever i svårigheter bidrog till att specialpedagoger numera finns på landets skolor. Specialpedagoger skulle utgöra ett komplement till den kompensatoriskt inriktade verksamhet som var skolans lösning på elevens problem (Persson, 2007).

Specialpedagoger är en relativt ny företeelse inom högskoleutbildningen. Tidigare utbildades speciallärare för att arbeta med de barn som var i behov av särskilt stöd. År 1990 ersattes speciallärarprogrammet av specialpedagogutbildningen. Specialpedagogernas kompetens riktades mot handledande och rådgivande uppgifter, men också aktivt undervisande uppgifter ingick i utbildningen till specialpedagog. Många uppfattade utbildningen som riktad mot arbete på en mer övergripande nivå och det sågs som ett glapp mellan lärare i arbetslagen och specialpedagogen på skolan. Förväntningarna på den utbildade specialpedagogen var att

arbetsområde som en speciallärare. År 2007 ändrades skrivningen ”att aktivt kunna arbeta med barn” i examensförordningen för specialpedagoger. Den har strukits och den nya förordningen omfattar alltså inte undervisning av elever. Diskussioner i skolvärlden ställer frågan om specialpedagogers varande eller speciallärarens varande? Svaret under gällande år, 2013, är att utbilda både specialpedagoger och speciallärare (Persson, 2007).

En pedagogisk funktionär som funnits i skolan under många år är specialläraren. Dess vanligaste eller främsta uppgifter har varit att ansvara för specialundervisning i små grupper eller med enskilda individer. I Malmgren Hansens (2002) studie av tretton specialpedagoger under sin utbildningstid och under ytterligare sex år, är syftet att studera den process det innebär att introducera ett nytt specialpedagogiskt yrkesuppdrag i det svenska skolväsendet. I studien framgår det att det har varit svårt för de nyblivna specialpedagogerna att få genomslag för den nya yrkesrollen. Specialpedagogerna hade efter genomgången utbildning en förväntning från skolorna att vara speciallärare. Specialpedagogernas största förväntning på sig själva var att hinna hjälpa alla och att kunna tillfredsställa alla behov, vilket i sin tur leder till känslan av att inte räcka till. Några av de viktigaste resultaten från studien visar att det är lärarnas behov av prioriteringar som indirekt styr specialpedagogens arbete med elever i behov av särskilt stöd. Specialpedagogerna kan inte utveckla en verksamhet som går helt i linje med utbildningens intentioner, när lärarnas behov är en speciallärare som arbetar med individer eller små grupper (Malmgren Hansen, 2002).

I en studie av 15 specialpedagoger har von Ahlefeldt Nisser (2009) analyserat hur specialpedagogerna genom samtal utmanats i förgivettagna handlingar och strukturer. Syftet med studien var att undersöka hur specialpedagogerna genom samtalet som procedur skulle kunna bidra till att förtydliga specialpedagogens roll i både skola och förskola. I studien diskuterar von Ahlefeldt Nisser hur specialpedagogens yrkesroll kan skiljas från speciallärarens yrkesroll för att skapa en utmanande specialpedagogisk verksamhet. För att den specialpedagogiska yrkesrollen ska bli efterfrågad måste den bli synlig hos politiker, skolledare, yrkesgrupper på skolan och hos föräldrar. För att detta ska bli möjligt krävs en organisation som möjliggör arbete på individ-, grupp- och organisationsnivå. Däremot menar von Ahlefeldt Nisser (2009) att den specialpedagogiska yrkesrollen inte bör ha en traditionell specialundervisande funktion. På individnivå är det samtalet med barn och unga och deras föräldrar som är specialpedagogens aktiva arbetsuppgift. ”*Det aktiva arbetet handlar om professionella samtal*” (s. 241). Den specialpedagogiska utbildningen är en kommunikativt inriktad utbildning och specialpedagogen måste ges förutsättningar att arbeta med pedagogiska samtal på alla nivåer inom skolorganisationen. Som komplement till specialpedagogutbildningen startade 2008 en ny speciallärarutbildning som är inriktad mot direkt arbete med elever. Speciallärarna, vilka har lärarbakgrund, utbildas inom språk-, läs- och skrivutveckling, matematikutveckling och mot utvecklingsstörning (för mer information se SFS 2008:132). Dessa två yrkesroller ska arbeta på skolor runt om i Sverige. ”*Tydligt definierade yrkesroller för specialpedagoger och speciallärare kan komma att komplettera varandra på ett fruktbart, frigörande och för specialpedagogisk verksamhet utmanande sätt*” (von Ahlefeldt Nisser, 2009, s. 241).

I en studie av Lindqvist (2012) undersöker hon möjliga förändringar i det svenska skolsystemet i och med införandet av en ny yrkesgrupp, specialpedagoger. Lindqvist ställde frågor till olika yrkesgrupper (skolledare, rektorer, specialpedagoger och personal i skolan/förskolan) kring hur de ser på vilka sätt specialpedagoger arbetar och hur de skulle kunna arbeta. Resultatet visar att specialpedagoger, i viss utsträckning, har etablerats som en

ny yrkesroll. På frågan vad specialpedagoger borde arbeta med, visar resultaten att majoriteten av yrkesgrupperna i undersökningen tycker att de borde arbeta med specialundervisning i mindre grupper eller enskilt, arbeta med dokumentation och att de borde arbeta med handledning. Däremot tycker specialpedagogerna själva, och även rektorerna tycker, att de borde arbeta med skolutveckling. Alla yrkesgrupper i studien uttrycker att specialpedagoger ska ha ett stort inflytande över det pedagogiska innehållet för elever i behov av särskilt stöd. Utifrån tidigare studier som gjorts visar Lindqvists studie att specialpedagogens handledande funktion har ökat de senaste åren. Däremot visar den att uttalade förväntningar och förhandlingar mellan yrkesgrupper om varför elever är i behov av särskilt stöd gör det svårt för specialpedagoger att hjälpa personal på skolor att analysera arbetsprocesser och lärmiljöer mot en mer inkluderande skola. Lindqvist menar att gamla strukturer kring speciallärarens funktion i skolan gör det svårt att förändra tänkandet bland olika grupper i skolan. Rektor har traditionellt kontroll över hur man organiserar och utvecklar skolan, speciallärare har traditionellt kontroll över vissa elevers utbildning, speciellt dem som är i behov av särskilt stöd. Detta kan vara en av anledningarna till att specialpedagoger har svårt att få fullt mandat/stöd att utmana traditionella mönster i hur man hanterar skolsvårigheter – segregering och åtgärder och ett neurologiskt perspektiv i skolor. En annan orsak till specialpedagogernas svårigheter att utmana rådande strukturer kan vara att det medicinska perspektivet har starkt fäste i det svenska skolsystemet. Lindqvist diskuterar frågan om specialpedagoger har möjligheter att fullfölja sitt uppdrag, som angetts av den svenska regeringen, och i så fall hur det har varit möjligt trots motståndet bland andra yrkesgrupper i skolan? Det verkar vara ett dilemma mellan två målsättningar i det svenska skolsystemet: Å ena sidan att skapa inkluderande verksamhet. Å andra sidan målet att möjliggöra för andra grupper att delta i skolans beslutsfattande rörande elever i behov av särskilt stöd (Lindqvist, 2012).

Lansheim (2010) har gjort en studie med syftet att försöka förstå hur nyblivna specialpedagoger och sedan samma specialpedagoger som arbetat en tid uppfattar och förstår det specialpedagogiska uppdraget. De studerande menar att det är lättare att beskriva vad en specialpedagog gör än vad den är. En specialpedagog definieras i termer av praktiska handlingar. Den gör, hjälper, stöttar och ger omvårdnad. Undersökningen visar att specialpedagoger upplever att deras yrkesroll är komplex och att de för det första saknar tid att utföra sitt uppdrag. Konsekvensen av detta blir att de får prioritera vad deras arbete ska innefatta. För det andra upplever de att deras uppdrag är otydligt för kollegor och att dessa inte är insatta i vad specialpedagogernas uppdrag består i. Trots detta mottas deras arbete positivt av personal och skolläring. Skolläringen förväntar att specialpedagogen har en jämn fördelning mellan undervisning på individ och gruppnivå, arbete med handledning och arbete med skolutveckling. Specialpedagogerna själva anser att de "hjälp barnen" bäst genom att arbeta med undervisning på gruppnivå och med handledning (Lansheim, 2010).

Lansheim (2010) visar upp en bild av stor osäkerhet kring vad uppdraget som specialpedagog konkret innebär. Specialpedagogerna befinner sig i ett spänningsfält där olika diskurser om normalitet och avvikelser råder. I spänningsfältet återfinns även spänningar mellan det kategoriska och relationella perspektivet. Intentionerna kring specialpedagogens yrkesroll beskrivs tydligt i examensordningen, men rapporter visar att den kompetens som specialpedagogen har inte kommer skol- och förskoleverksamhet fullt tillgodo (Lansheim, 2010).

4.3 Utvecklingsarbete inom elevhälsan

Partanen (2012) skriver om elevhälsoarbetet i skolan. Han lyfter fram det förebyggande och hälsofrämjande uppdraget i elevhälsan ur skollagen 2010: "Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande". Han menar att ordet främst är ett värdeord och genom ordvalet ställs därigenom arbetet i elevhälsan på sin spets. Formuleringen ställer krav på skolor hur dess elevhälsa organiseras. Styrning och ledning av en skola kan liknas vid ledstänger som löper vertikalt genom verksamheten. Dessa ledstänger är kopplade till frågor om styrning och ledning i olika delar av skolan som organisation. I organisationen är rektor ytterst ansvarig för elevhälsoarbetet och så även för skolutvecklingsarbetet. En ledstång bör vara förankrad i skolans elevhälsosteam för att teamet ska utveckla en förståelse för begrepp som; uppdrag, mål, roller, ansvar och rutiner.

Elevhälsopersonalen i sig utgör en stödfunktion i skolan. Man uppfattas inte ha befogenhet att fatta eller ta avgörande beslut, utan ger stöd i olika frågor utifrån en behörighet och ett professionsområde. Stödfunktionen går inte uppifrån och ner i en linje, som hos en rektor och dennes beslutsfattande, utan i sidled som en mer jämlik relation. Partanen menar att det är viktigt att elevhälsopersonalen håller distans till beslutsfrågor och lägger det i rektors linje, att de skapar ett friutrymme i förhållandet till beslutsfrågor, eftersom de har en stödfunktion i verksamheten. Linje och stödfunktionerna kan ibland vara oklara och det kan leda till spänningar inom verksamheten och ett haltande vardagsnära elevhälsoarbete. Ytterst kan det bero på oklara roller inom elevhälsan, sammanblandningar av roller, dubbla stolar - där linje och stödfunktionen är sammanblandade och ansvarsfördelningen av elever i behov av stöd. Partanen (2012) menar att ansvaret för elever i behov av särskilt stöd, ligger i linjen från rektor till arbetslag. Det får konsekvenser i vardagsarbetet hur man ser på ansvaret för dessa elever.

5. Metod

5.1 Kvalitativ intervju

Den kvalitativa forskningsintervjun försöker förstå världen ur undersökningspersonernas synvinkel och se en innebörd i deras erfarenheter. En intervju är ett samtal som skapas i interaktionen mellan människor. Forskningsintervjun är ett professionellt samtal som bygger på samtalet om vardagslivet. Kunskapen om vardagslivet konstrueras i det ömsesidiga utbytet mellan deltagaren och intervjuaren. Forskningsintervjun är inte ett likvärdigt samtal utan forskaren/intervjuaren introducerar ämnen, styr samtalet och kontrollerar situationen. Utifrån den kvalitativa inställningen till forskning beskrivs processer och fenomen innan de teoretiseras, d.v.s. "de förstås innan de förklaras och betraktas som konkreta kvaliteter snarare än som abstrakta" (Kvale & Brinkman, 2009).

Det kvalitativa synsättet på undersökningar är att tolka och förstå resultat för att kunna klargöra och förstå. I en kvalitativ studie anses forskarens förförståelse spela stor roll för tolkning och analys, eftersom den ska utgå från forskarens egna tankar, erfarenheter och känslor. (Stukát, 2005)

En kvalitativ studie har inte för avsikt att vara generaliserbar till en större population, utan syftar till att öka förståelsen och att beskriva ett fenomen så som människor uppfattar det. I undersökningen skulle en kvantitativ ansats vara möjlig, men studien vill ge en ökad förståelse för ett visst fenomen d.v.s. hur ett antal specialpedagoger uppfattar sin yrkesroll i ett elevhälsoteam. (Stukát, 2005)

5.2 Urval

Urvalskriterierna för denna undersökning är att vara utbildad specialpedagog, ingå i elevhälsan och delta i elevhälsans eller elevhälsoteamets möten på en skola. Urvalet av deltagare matchar syftet i och med att det är denna yrkesgrupp som studien avser att undersöka.

Forskaren kontaktade personer i sin studieomgivning och informerade om den undersökning som ämnades utföras. Dessa personer gav forskaren tips på personer som passade in på studiens urvalskriterier. Detta urvalsförfarande kallas ”snöbollsmetoden” (Thomsson, 2010).

De specialpedagoger, som kontaktades, hade redan innan kontakten vetskap om studien och blev på så sätt välvilligt inställda till att bli intervjuade. De hade också en möjlighet att säga nej innan kontakten med dem togs. Genom detta förfarande intervjuas personer som man redan före intervjun kan anta fyller ut förståelsen för fenomenet som undersöks (Thomsson, 2010).

5.3 Undersökningsgrupp

Via kontakter hittades deltagare som beskrivits ovan till intervjustudien. 5 specialpedagoger som passade in på studiens urvalskriterier kontaktades via e-post. I kontakten informerades de om studiens syfte och tillfrågades om de ville delta i studien. Deltagarna fick själva välja tid och plats. Alla deltagare i studien arbetar på skolor och de valde att genomföra intervjuerna på sina arbetsplatser, under arbetstid. En plats där deltagaren känner sig trygg skapar bättre förutsättningar för intervjun (Thomsson, 2010).

Specialpedagogerna arbetar på fem olika skolor i tre olika kommuner i Västsverige. Anna arbetar som specialpedagog på en F-9 skola med ca 700 elever. Clara arbetar som specialpedagog på en F-9 skola med 440 elever. Carina arbetar som specialpedagog på en F-6 skola med 340 elever. Emma arbetar som specialpedagog på en F-6 skola med 106 elever. Maria arbetar som specialpedagog på en F-6 skola med 270 elever.

5.4 Genomförande av intervjuer

Varje intervju tog ungefär 45 minuter i anspråk och genomfördes i en lugn miljö på deltagarnas arbetsplatser. Samtliga intervjuer spelades in så att de noggrant kunde transkriberas efter genomförd intervju. Alla deltagare godkände att bli inspelade utifrån att intervjun inte skulle spridas till andra människor eller i medier. Vid intervjusituationen informerades deltagarna om de fyra punkter som Vetenskapsrådet (2011) tagit fram kring vetenskapligt arbete: sekretess, tystnadsplikt, anonymisering/avidentifiering och konfidentialitet.

Intervjuerna utgick från färdiga huvudfrågor utifrån en frågeguide (se bilaga 1). Frågeguiden var indelad i fem temaområden med huvudfrågor under respektive tema. Innan intervjun skrevs de fem teman, som intervjun avsåg att täcka, ner på ett papper (se bilaga 2). Detta papper lades på bordet mellan deltagare och intervjuare. Genom att ha ett papper med teman under en intervju, kan både deltagare och intervjuare lättare hålla fokus. Deltagaren kan känna sig tryggare i vad intervjun handlar om och det är lätt som intervjuare att återföra till intervjun om samtalet glider in på sidospår (Thomsson, 2010).

5.5 Bearbetning av intervjuer

I bearbetningen av intervjuerna har dessa lyssnats igenom i sin helhet och sedan transkriberats. Transkriberingen har lästs och intervjuerna har lyssnats igenom vid ett flertal tillfällen. Materialet från varje intervju har sorterats under fem huvudområden: 1) EHT på skolan, 2) det multiprofessionella teamet, 3) specialpedagogens roll, 4) förväntningar och framtiden. Detta resultat har sedan analyserats utifrån det syfte som formulerats för examensarbetet. De fem intervjuer som gjorts med specialpedagoger ses inte som uttalanden som ska samlas ihop. De ses som samtal eller berättelser som forskaren och deltagarna tillsammans har skapat. Kvale (2009) menar att samtalet och bearbetningen är en social konstruktion. Analysen blir en fortsättning på samtalet och en fortsättning på det som sagts under intervjun (Kvale & Brinkmann, 2009).

Tolkning är den hermeneutiska vetenskapens främsta kunskapsform. I en hermeneutisk analysmetod använder man sig av en hermeneutisk del- helhets spiral för att läsaren ska förstå och motivera vad som tolkats fram. Forskaren pendlar mellan det som sagts under intervjun och det som forskaren vet, eller tror sig veta genom sin förförståelse och på så sätt växer en del- helhetsspiral fram ur den yttrade texten (Ödman, 2007).

5.6 Etiska ställningstaganden

Etiska problem kan förekomma under hela intervjuundersökningen och eventuella etiska dilemman måste beaktas redan innan intervjuerna påbörjas (Kvale, 2009). Vetenskapsrådet (2011) beskriver fyra forskningsetiska punkter som forskare måste beakta i sitt arbete; sekretess, tystnadsplikt, anonymisering/avidentifiering och konfidentialitet. Dessa fyra punkter har beaktats under intervjuer, resultat, analys och diskussion. Kravet på sekretess kommer att beaktas så tillvida att personerna fått fingerade namn och att skolor och kommuner specialpedagogerna arbetar på inte nämns. Uppgifter som kan skada deltagarna i intervjuerna kommer inte att lämnas ut eller lyftas fram. Det som kan komma att bli problematiskt i studien är att deltagarna i intervjuer valts ut genom "snöbollsmetoden". De personer som rekommenderat eller förmedlat en kontakt till forskaren, kanske kan känna igen de tankar och resonemang som deltagarna i studien för. Fördelen med att välja snöbollsmetoden är att det yttre bortfallet inte blev så stort och studien kunde genomföras med personer som var intresserade av att berätta sin historia.

5.7 Tillförlitlighet

I en kvalitativ studie används begreppet tillförlitlighet istället för reliabilitet. I en kvalitativ intervju ser man att forskarens förförståelse spelar roll och är en tillgång till tolkningen. En

kvantitativ studie ser att forskare ska kunna få fram samma resultat oberoende av varandra (Stukát, 2003). Transkriberingen från talat språk till skriftspråk kan vara en del i reliabiliteten. För att återge samtalen som gjorts under intervjuerna, på ett så riktigt sätt som möjligt, har varje intervju beaktats utifrån det specifika samtal som varje intervju innebar. Frågan om tillförlitligheten i intervjuerna är att lyfta fram intervjuaren. Hur ser intervjuaren på ett svar som hörs dåligt och var sätter denne ut pauser i samtalet? Det finns inget rätt sätt att transkribera eller sammanställa intervjuer. Olika personer hade skrivit ut det muntliga materialet till skriftligt material på olika sätt, beroende på hur personerna tolkat och vad de hört i samtalet (Kvale & Brinkmann, 2009).

5.8 Giltighet

Begreppet giltighet används i stället för validitet i kvalitativa studier. Med giltighet menas att studien mätte det som avsågs (Stukát, 2003). Frågorna i frågeguiden är utformade efter syftets relevans. För att säkerställa att frågorna besvarades under intervjuerna fanns en överblick över de områden som intervjuerna avsåg att täcka. En studie som hävdar god validitet (giltighet) menar att resultaten för studien är giltiga och att metoden som har använts för att mäta är tillförlitlig. (Kvale & Brinkmann, 2009). I en tolkande studie är det svårt att prata om validitet. Om studien utförts med noggrannhet och att det som avsett att studeras är studerat, anser forskare att tolkningarna är giltiga under rådande premisser (Thomsson, 2010).

5.9 Generaliserbarhet

Generaliserbarhet innebär möjlighet att överföra resultat från en studerad grupp till en annan. Denna studie inbegriper en begränsad grupp och kommer endast att gälla för den specifika urvalsgruppen. Kvalitativa studier får kritik för att de inte kan eller bör generaliseras på flera grupper. Det är önskvärt att finna mönster som är större än den undersökta gruppen, men det är svårt att prata om generalisering. Möjligheterna i en kvalitativ studie är att öka förståelsen för det undersökta och att utvidga de sammanhang, i vilka man kan anta att dessa mönster uppkommer (Thomsson, 2010).

Det är viktigt att i en kvalitativ studie se till att läsaren får så mycket information som möjligt så att läsaren själv kan göra en bedömning av resultatets generaliserbarhet. Begrepp och processer som beskrivs i studien kan sedan användas för att analysera processer på flera skolor och på så sätt ge en analytisk generaliserbarhet. Analytisk generaliserbarhet innebär att man bedömer i vilken mån resultaten i en studie kan ge vägledning för vad som kan hända i en annan situation. Man analyserar likheter och skillnader mellan de båda studierna (Kvale & Brinkmann, 2009).

6. Resultat och analys

Studien baseras på fem intervjuer av specialpedagoger som ingår i ett elevhälsoteam på den skola de arbetar. Intervjuerna har sammanställts under fem teman:

1. Specialpedagogens syn på elevhälsan - EHT på skolan
2. Det multiprofessionella teamet och specialpedagogen
3. Specialpedagogens roll och kompetens i skolan
4. Specialpedagogens upplevda förväntningar
5. Specialpedagogernas tankar om framtida elevhälsoarbete

Efter presentationen av resultatet följer en analys av det aktuella temat. Resultatet om specialpedagogen och rollen i elevhälsan och rollen på skolan i stort där man har sitt uppdrag, är i vissa delar svåra att skilja från varandra. Därför finns två rubriker med specialpedagogens roll, en under det multiprofessionella teamet och en visas under resultatet med specialpedagogens roll på skolan i stort.

Under intervjuerna ställdes frågor kring elevhälsoteamet, de arbetsuppgifter och tankar som definierar ett elevhälsoteams arbete. En viktig del i ett elevhälsoteam är de olika professioner som ingår. Utifrån syftet ställdes frågor speciellt kring specialpedagogens roll i teamet.

6.1 Specialpedagogens syn på elevhälsan - EHT på skolan

På skolorna kallar sig elevhälsan för elevhälsoteamet eller EHT.

Vi kallar oss EHT, det är det man säger. Man säger elevhälsoteamet när det är mer formellt.(Clara)

I elevhälsoteamet på skolorna ingår: specialpedagog, rektor, kurator och skolsköterska. Skolläkare och skolpsykolog ingår i teamet men deltar inte under hela mötestiden. På några skolor konsulteras de vid behov eller kommer en gång i månaden. Teamen ses regelbundet. Med regelbundet menar de att det finns en bestämd mötestid planerad och inbokad en gång i veckan eller en gång i månaden.

Vilka är vi då? Det är skolsköterskorna, kurator, planeringsledaren, specialpedagogen och rektorerna. Och skolpsykologen ses varje vecka.(Anna)

Vi träffas regelbundet en gång i månaden ca 1-1,5 timmar. Det är inte jätteofta och inte så lång tid. (Emma)

Vi ska ses varje tisdag. Klockan ett träffas jag och rektorn. Klockan två till fyra ses vi i EHT. Det är inte riktigt så men vi hoppas att det ska bli så, att vi träffas varje vecka. (Maria)

Ledningen av elevhälsoteamet skiljer sig mellan skolorna. På tre skolor är rektor ansvarig för att organisera arbetet medan de andra två skolorna har en specialpedagog eller en planeringsledare som leder arbetet i teamet.

För att anmäla till elevhälsan på skolorna finns en arbetsgång på skolorna. Det är en blankett som fylls i av klassföreståndare, mentor eller arbetslag. På blanketten fyller man i sin frågeställning och vad man anser sig behöva ha hjälp med. Alla specialpedagoger i undersökningen får dessutom frågor och ärenden muntligt från pedagoger på respektive skola. Specialpedagogerna ansvarar för att ha kontakt med arbetslagen och föra diskussioner med dem. En av specialpedagogerna ser denna första blankett som en liten utredning och en del i dokumentationskravet kring elever i behov av särskilt stöd.

I den anmälningsblanketten måste man beskriva eleven ganska noggrant. Vad är behoven, vad är man orolig för, vad har man gjort? Så vi får en ganska bra bild av arbetet. Det har två poänger, dels får lärarna tänka efter varför anmäler vi och har vi gjort tillräckligt och dels så har vi redan en liten utredning. (Clara)

Fyra specialpedagoger beskriver elevhälsoteamets arbete i dagsläget som förebyggande och åtgärdande. Men att det dock lutar mer åt det åtgärdande arbetet. De hänvisar till nya direktiv på hur man ska göra och att det ska vara lika i kommunen de arbetar i. Teamet ska se till att eleverna får den hjälp de behöver och att organisationen fungerar för eleverna. De vill komma ifrån "brandutryckningar" där man får akuta elevärenden som ska åtgärdas, utan gå in före och stötta i verksamheten. På en skola har man försökt att hålla sig till lagtexten och har orden hälsofrämjande och förebyggande som ledstjärnor för sitt arbete.

Man ska vara förebyggande och så står det hälsofrämjande. Men det är framförallt det vi känner att vi vill dra åt, och att vi ska finnas ute och ha kontakt med arbetslaget hela tiden. (Clara)

Vårt mål är att komma ut regelbundet i arbetslagen och vara det goda bollplanket. Vi var ute i ett lag i går och hade elever vi ville prata om och de fick ta upp det de ville ta upp. Det är också målet att hamna i strukturer; hur tänker ni på gruppnivå, hur tänker vi allmänt att alla ska vara delaktiga. Man vill få arbetslagen självständiga i det arbetet på något sätt. Att de själva kan ha det specialpedagogiska tänket för det är ju där ungarna är. Vi är ju bara en liten klick här i teamet. (Emma)

EHT kan också vara ett bollplank till pedagogerna och de ska kunna komma och konsultera teamet utan att skapa ett ärende. Specialpedagogerna ser en skillnad på att tänka utifrån elevperspektivet i teamet och vad lärarna på skolan vill/ser att man kan göra i verksamheten. Denna bild stämmer med vad specialpedagogerna tror att pedagogerna på skolan tänker om EHT:s arbete. De har uppfattningen att pedagogerna tycker att det tar lång tid i elevhälsan. Eftersom deras arbete inte syns direkt utåt och att återkopplingen inte är ett självklart ansvarsområde.

Elevhälsoteamet nu, det ska ju vara förebyggande man ska se till att ungarna får den hjälp dom behöver och att man ska titta på organisation och hur det funkar i gruppen. Hjälpa lärarna att ändra och då måste dom ju ta emot det - den hjälpen och det är inte alltid dom gör det faktiskt. Utan dom gör det och nej det vill jag inte. Det är ju för barnens skull faktiskt. (Maria)

Jag tror att dom tycker att vi är ett stöd och jag känner att vi har vuxit upp från förra året och i höst har vi större självförtroende. Jag tror att de tycker om att vi kommer ut i laget och vänder sig till oss. Jag tror att de tycker att vi är ett stöd. Det är svårt

att säga men ibland är det så att det finns förväntningar att vi skulle komma med snabbare lösningar och ordna organisationsgrejor som inte har med EHT och göra. (Clara)

Ja, framför allt lång tid, tror jag att dom kan tycka. (Anna)

Lärarna tänker nog om elevhälsans arbete att vi gör ett bra jobb och att det tar lång tid ibland och de vill gärna ha mer resurser. Men de tänker nog att vi gör ett bra jobb. (Carina)

6.2 Analys - specialpedagogens syn på elevhälsan - EHT på skolan

I den nya skollagen och i dess förarbeten står det om en samlad elevhälsa. Trots detta verkar elevhälsoteam eller EHT vara det gångbara namnet för elevhälsan ute på skolorna. Specialpedagogerna i studien pratar om elevhälsoteamet eller EHT. Namnet elevhälsoteam ger direkt koppling till den grupp som regelbundet samlas för att diskutera och arbeta för elevernas bästa. Ordet elevhälsa är i sig ett vidare begrepp än ordet elevhälsoteam. Intentionen med namnbytet var att synsättet skulle ändras från ett patogent perspektiv till ett salutogent friskperspektiv. Guvå (u.å) har genom fokusgruppsintervjuer undersökt hur professioner inom elevhälsan ser på sitt arbete och om bytet av namn skapat den synvända som man hoppats på. Guvås (2012) studie visar att nya och gamla benämningar lever kvar sida vid sida. Guvå ställer frågan om namnbytet till elevhälsa verkligen inte bara blir ett ordbyte utan om namnbytet också kommer att skapa den synvända som ordet innebär i praktiken. I föreliggande studie visar sig att specialpedagogerna använder det gamla ordet EHT men att de är medvetna om elevhälsans nya riktlinjer. Varför ordet elevhälsa inte används som standard kan bero på flera olika anledningar. Det kan vara strukturer från tidigare styrdokument, när skolhälsovården, elevvården och skolan samarbetade, som fortfarande styr arbetet inom teamet. Elevhälsan har ännu inte hittat nya arbetssätt och rutiner för det hälsofrämjande och förebyggande arbetet.

För att anmäla till elevhälsan har det skapats blanketter eller mallar på skolorna i studien. Det går dessutom att anmäla eller konsultera med teamet muntligt via någon i teamet. Den arbetsgång som specialpedagogerna berättar om i studien stämmer väl överens med den arbetsgång Hjørne & Säljö (2013) beskriver i sin artikel. I ett sociokulturellt perspektiv (Säljö 2008) kan man se talet om elever i elevhälsoteamet som en del i ett meningsskapande för att förstå andra människor. Det som sägs om en elev i behov av särskilt stöd produceras i ett sammanhang som sedan förs vidare till ett annat sammanhang. Denna kedja där språket används för att skapa förståelse och mening kan tolkas olika av olika yrkesgrupper och människor beroende på vilket sammanhang och bakgrund personen har.

Specialpedagogerna i studien anger att arbetet i elevhälsan håller på att förändras mot ett hälsofrämjande och förebyggande arbete, men att det ofta blir "brandutryckningar" där de måste gå in och göra akuta åtgärder på individnivå. Det stämmer väl överens med Guvås (u.å) studie som visar att det finns konflikter mellan ett patogent eller salutogent synsätt och även om de åtgärder som ska genomföras ska vara på individnivå eller gruppnivå.

Tiden är ett återkommande tema i intervjuerna. Alla specialpedagoger upplever att lärarna tycker att deras arbete tar tid och att åtgärder inte alltid ligger i linje med vad lärarna tycker är det bästa. Malmgren Hansens (2002) studie visar att det är lärarna som informellt styr hur

prioriteringen av resurser ska fördelas, eftersom de har ansvaret för eleverna i sina klasser. Även Guvå (u.å) lyfter att elevhälsans professioner inte upplever att skolans personal delar deras syn på arbetet och dess inriktning. Det verkar som om man är överens om att det ska vara ett hälsofrämjande och förebyggande arbete, men att det är svårt att omsätta det i praktiken.

6.3 Det multiprofessionella teamet och specialpedagogen

Specialpedagogerna på skolorna beskriver att alla professioner som ingår i elevhälsoteamet på skolan har sin roll och sin profession. Det är tydligt för alla i teamet vilka som ingår och vad de olika professionerna har för spetskompetens. De ärenden som tas upp i elevhälsoteamet diskuteras gemensamt under mötestiden. Flera specialpedagoger menar att tanken med diskussionerna är att man utifrån sin profession ska kunna bidra med det man kan.

Vi bollar fram och tillbaka för att hitta en bra lösning. Och vad man kan bidra med så att det inte bara blir en enda smet av människor. Vi är bra på att hålla oss till professionerna. (Emma)

Specialpedagogerna menar att deras uppdrag blir lättare när de har arbetat ett tag och känner sig bekväm i sin roll. När man är trygg i sin roll och i sin erfarenhet är det lättare att utveckla och att bidra med mer i sin profession.

Vi känner oss trygga i våra roller. Var och en är trygg och jag tror det är viktigt. Det blir tydligare då när man är i teamet, när man är trygg i sin roll. (Emma)

Flera specialpedagoger uppfattar att de och kuratorn har mycket arbetsuppgifter i elevhälsoteamet. På skolorna är det ett tydligt fokus mot specialpedagogik och social problematik. I förhållande till de andra professionerna har specialpedagogerna mycket taltid och får många uppgifter tilldelade från rektor.

Specialpedagogerna menar att det på skolorna märks att elevhälsan har olika professioner och yrkeskategorier genom att pedagogerna vänder sig till de olika kompetenserna när de behöver stöd och råd i frågor. Personalen på skolorna vet vilken yrkeskategori de ska ta kontakt med i olika frågor rörande elever.

Specialpedagogerna i elevhälsoteamen har som uppdrag att bidra med pedagogglasögonen. Tre specialpedagoger beskriver att de med bakgrund som grundskollärare vet mycket om elevernas kognitiva utveckling och bidrar med det i elevhälsans diskussioner. Alla specialpedagoger berättar att de får de pedagogiska uppgifterna i det multiprofessionella teamet. Specialpedagogernas egna tankar kring sin roll i elevhälsan är att de bidrar med mycket i diskussioner och har mycket taltid i förhållande till de andra professionerna som ingår i teamet.

Det pedagogiska tar ju ofta överhand. Därför att skola är ju en pedagogisk institution, som man kan säga, där det handlar mycket om pedagogik. Så det är klart att mycket landar på det bordet per automatik. (Anna)

6.3.1 Teamet och samverkan mellan professionerna

Flera av specialpedagogerna ser elevhälsan som ett team. De har blivit ”ihopteamade” och arbetar tätt tillsammans. Utan teamet säger de att specialpedagoguppdraget hade blivit ett ensamt arbete. Att trivas bra ihop och att personkemin stämmer är en nyckel till samverkan i teamet på skolan.

Nu har vi blivit väldigt ihopteamade vi tre (specialpedagog, skolsköterska, kurator). Vi trivs väldigt bra ihop, vi har en bra personkemi och det tror jag är en nyckel. (Clara)

Skolpsykologen, hon har så himla snabbt kommit in på något vis i gänget. Vi är ju som ett slags arbetslag, kan man säga. Elevhälsan är ett arbetslag och när vi har studiedagar försöker vi sitta tillsammans. (Anna)

Specialpedagogerna poängterar att alla har sina roller och professioner i teamet men att de ibland går in i varandras områden i samtalen. De försöker hålla på sina professioner samtidigt som samverkan är viktig.

Vi försöker hålla på det att vi har olika professioner. Vi drar mer och mer åt det hållet. Samtidigt som man kan samverka tillsammans, man kan vara en klok människa även om man är skolsköterska och ha tankar om pedagogik. (Clara)

Fyra specialpedagoger i studien har arbetat länge på den skola de arbetar nu och de känner många av eleverna, deras bakgrund och familjesituation. De ser det som en fördel att känna många elever och föräldrar på ett djupare plan. Däremot kan det bli svårt att i diskussioner hålla sig till professionstänket i elevhälsoteamet. Ibland finns det frågetecken om vilken profession som bäst behövs i ett ärende, gränsfall, och då kan det falla på specialpedagogerna eftersom de ”känner eleven bäst”.

Dom känner inte eleverna lika bra som mig, så ibland får jag bita mig lite i tungan för att inte tala om vad jag vet. Utan låta dem tänka själva om eleven. (Carina)

Ju längre man är på skolan desto mer känner man igen och vet. (Anna)

Specialpedagogerna tycker att de har hög nivå på diskussioner och ser inte att någon yrkesprofession har företräde framför någon annan. Man yttrar sig kring ärenden beroende på var fokus ligger; medicinsk, socialt, pedagogiskt, organisatoriskt. I kontakt med vårdnadshavare/förälder och pedagoger närvarar den del av elevhälsan som ärendet berör.

6.4 Analys – Det multiprofessionella teamet och specialpedagogen

I föreliggande studie ingår specialpedagogerna i skolans elevhälsa – elevhälsoteam. Det ingår i deras uppdrag att tillsammans med andra professioner samverka kring elever i svårigheter. Malmgren Hansen (2002) skriver att specialpedagoger ofta ingår i team. Hennes studie beskriver dessa team som inriktade på att kartlägga och åtgärda problem som redan uppkommit och mer sällan vara inriktade på ett förebyggande arbete av svårigheter. I jämförelse med Malmgren Hansens studie är det trots nya direktiv i skollagen 2011 fortfarande ett kartläggande och åtgärdande arbete som dominerar i EHT och teamen siktar fortfarande mot ett förebyggande arbete. Det verkar som en del av kartläggningsarbetet

numera har lagts ut på olika professioner i elevhälsan. Det kan jämföras mot specialpedagogen som, i sin examensförordning, har ett speciellt avsnitt rörande utredningar på olika nivåer i skolsystemet.

Specialpedagogerna i studien upplever att elevhälsan är ett team. Teamet arbetar bra tillsammans och specialpedagogerna känner att det specialpedagogiska uppdraget skulle vara ensamt utan teamet. För att bli specialpedagog måste du ha minst tre års yrkeserfarenhet innan utbildningen och eftersom specialpedagogerna har lärarbakgrund och med stor sannolikhet ingått i arbetslag innan utbildningen upplevs uppdraget som ensamt. I skolans system ingår personalen i arbetslag och samarbete mellan personer är högt värderat i skolans sammanhang. Hjørne & Säljö (2013) menar att den höga samstämmigheten i elevhälsoteamet inte alltid är utvecklande för arbetet utan att den fortsätter att bevara gamla strukturer och mönster.

Fyra specialpedagoger i studien har arbetat länge på de skolor de var vid tiden för intervjun. De menade att det var en fördel att känna till elever, föräldrar/vårdnadshavare, syskon, traditioner, miljön runt och i skolan. Det gör deras arbete enklare vid svåra samtal, kontakter och i diskussioner i elevhälsan. Detta kan ställas mot Hjørne & Säljö (2013) som menar att så länge det inte finns några systematiska undersökningar och systematiskt kunskapsinhämtande i elevhälsan, fortsätter teamet att reproducera det man redan vet om elever. Kunnandet kring elever blir en del i skolans kultur.

I ett elevhälsoteam är talet om eleverna det som binder elevhälsans medlemmar samman under deras träffar. Ur ett sociokulturellt perspektiv (Mäkitalo & Säljö, 2004) använder elevhälsans medlemmar språket för att dela information kring elever och för att skapa en gemensam bild kring vad som är intressant i det sammanhang eleven finns i. I undersökningen säger alla specialpedagoger att det finns en anmälningsblankett till elevhälsan och att det går att anmäla muntligt. Det är i ett språkligt sammanhang specialpedagogerna arbetar med och i elevhälsan/EHT.

6.5 Specialpedagogens roll och kompetens i skolan

I tre av specialpedagogernas arbetsuppgifter ingår undervisning av elever, antingen individuellt eller i mindre grupp. De vill arbeta med elever och tycker att det är en del i specialpedagogrollen.

Ja fast en specialpedagog ska kunna jobba med eleverna. När jag gick utbildning så var tanken arbete på tre ben.... (Maria)

Två specialpedagoger som intervjuats har uppgifter som till stor del/helt stämmer mot examensförordningen SFS 2007:638.

Jag har en renodlad specialpedagogroll. (Emma)

Dom har skapat en administrativ roll. (Clara)

Utöver de tre specialpedagogerna i undersökningen som har elevundervisning, säger sig alla ha liknande arbetsuppgifter gentemot varandra:

- dokumentation
- kartläggningar

- åtgärdsprogram
- samtal med pedagoger och föräldrar
- bollplank för pedagoger och rektor
- rektors högra hand
- ingå i specialpedagogiskt nätverk
- ingå i EHT
- organisera speciallärares arbete på skolan

Det som skiljer sig i specialpedagogernas arbetsuppgifter är arbetet mot elever och mindre grupper och att man i en kommun har åtgärdsprogrammen på en databas som inte alla har tillgång till, på de andra skolorna ligger arbetet på arbetslagen/lärarna. Flera specialpedagoger lyfter dokumentationen som en stor del i deras arbetsuppgifter. Det är en del av deras arbete som tar mycket tid i anspråk och som inte syns utåt, mot lärare och arbetslag. Specialpedagogerna upplever att det inte finns några klara direktiv för hur dokumentationsdelen av arbetsuppgifterna ska hanteras. Trots att det finns ett tydligt krav på att det finns dokumentation kring beslut och åtgärder kring elever i behov av särskilt stöd. Rutinerna kring dokumentation är olika på olika skolor och alla specialpedagoger har sitt eget sätt. Om specialpedagogerna inte dokumenterar eller har rutin på den delen av sina arbetsuppgifter upplever de att återkopplingen till pedagoger/arbetslag lidande.

Två specialpedagoger i intervjuundersökningen ser en tydlig tråd i deras roll på skolan. Elevhälsoteamet, kartläggningar, samtal etc. - allt de gör hänger ihop i vardagen. Det har en mening och ett sammanhang. De skiljer inte mellan elevhälsoteam och specialpedagogarbete. Tre specialpedagoger ser sin yrkesroll i mindre delar och skiljer mellan elevtid, EHT och dokumentationsarbete.

Ja röd tråd är det absolut. Det vi pratar om och sedan fortsätter vi på olika håll. Jag går inte på möte och gör något annat. Nej det gör jag inte, det hör ihop.(Emma)

Jag arbetar med barnen på förmiddagen och sedan arbetar jag med kartläggningar och allting annat på eftermiddagen. (Maria)

6.6 Analys – specialpedagogens roll och kompetens i skolan

Det finns behov av specialpedagogisk kompetens på skolorna. Det finns och kommer att finnas elever som av olika skäl behöver individuellt anpassad undervisning av pedagoger med rätt kompetens. Det är också viktigt att den specialpedagogiska kompetensen finns i arbetslagen och utvecklar den pedagogiska miljön och elevernas lärmiljöer. Två specialpedagoger i studien ser ingen skillnad mellan uppdragen specialpedagog och speciallärare. De vill ha båda yrkena i ett paket. En förklaring till det kan man hitta vid en tillbakablick på specialpedagogernas examinationsår. Den visar att de har tagit examen vid olika tidpunkter och de har utbildats med olika examensförordningar. I den tidigare examensförordningen står att arbete med elever ingår i den specialpedagogiska yrkesrollen. En annan förklaring hittas i förväntningar. En specialpedagogs arbetsuppgifter styrs i hög grad av sina egna, rektors och kollegors förväntningar på dennes roll. I Malmgren Hansens (2002) studie visar det sig att nyutexaminerade specialpedagoger har klara och tydliga idéer om hur de vill arbeta som specialpedagog, men att förväntningar och okunskap kring deras utbildning i den verksamhet de arbetar i skapar efterfrågan på en speciallärare. Därför väljer

de en strategi att vara mellan speciallärare och specialpedagog för att skapa förtroende och visa på goda exempel.

Specialpedagogerna i studien har många och varierande uppgifter. De upplever att de inte hinner med allt och att deras arbete inte alltid är synligt för utomstående t.ex. lärare på skolan. Vad som innebär att inte hinna med allt kan bero på vilken kvalitet de menar att arbetet ska ha eller att de inte kan prioritera bort uppgifter som behövs göras eller inte har mandat att välja vad som är viktigast. Detta kan jämföras med Malmgren Hansens (2002) studie som visar en komplexitet i specialpedagogernas arbete. Arbetet innehåller både direkt arbete med elever, indirekt arbete med elever via handledning och pedagogiskt utvecklingsarbete. Det ingår också konferenser och möten av olika slag. Specialpedagogerna upplever att de har många arbetsuppgifter och inte hinner med allt som behövs göras. Ansvar för arbetsfördelningen lägger de på sig själva, ledningen på skolan nämns inte i samband med arbetsfördelningen. Malmgren Hansen (2002) skriver att specialpedagogerna upplever att skolledningen bestämmer vilket mandat de får och hur det specialpedagogiska arbetet på skolorna ser ut. Hon beskriver att problemet kan vara att skolledarna inte tagit ansvar att aktivt stödja och ge mandat till specialpedagogen, trots att de fått uppdrag att utveckla en specialpedagogisk verksamhet. Malmgren Hansen (2002) jämför det med att ”vara i skolans land men utan befogenheter och stöd från ledningen” (sid. 98).

Alla specialpedagoger i studien upplever sig arbeta nära rektor eller skolledare på den enhet de arbetar. Fyra specialpedagoger har extra träffar med rektor för att stämma av hur läget bland elever och personal på skolan är. Dessa träffar är inplanerade regelbundet varje vecka. En specialpedagog i studien uppger att denne arbetar närmare delar av elevhälsan än skolledningen och har dessa avstämningar med elevhälsan i stället. Skillnaden kan bero på hur uppdraget som specialpedagog ser ut och hur arbetet i elevhälsan läggs upp på enheterna. Specialpedagogen som arbetar mot elevhälsan säger sig ha fullt mandat att leda elevhälsans arbete och har delegation kring åtgärdsprogram och utredningar. Malmgren Hansen (2002) beskriver att specialpedagogerna i sin studie ofta har en tjänst som är positionerad närmare en skolledare än vad övriga på skolan har. De upplever sig också nära skolledningen. Trots detta är det en position utan inflytande över resurser och makt. I Jämförelse med Partanen (2012) och dennes tankar kring elevhälsopersonalens stödfunktion i skolan, kan specialpedagogens roll bli oklar och när rektor och specialpedagog samarbetar tätt, om det inte görs klart att beslutsfattandet ligger i rektors linje och att personal i elevhälsan har en stödfunktion på skolan.

Sett ur ett specialpedagogiskt perspektiv verkar skolans lärare vilja ha en specialpedagog som arbetar i utifrån ett kompensatoriskt perspektiv (Persson, 2007). De ser elever med svårigheter och vill ha hjälp att få undervisningen i klassen homogen. Specialpedagogerna själva har utbildats i ett kompensatoriskt perspektiv och ser det som sin uppgift att hjälpa pedagogerna att anpassa stöd och hjälp i klassrummet. Detta spänningsfält mellan två perspektiv verkar råda på nästan alla arbetsplatser i studien.

6.8 Specialpedagogens upplevda förväntningar

6.8.1 På specialpedagogen

Förväntningar från rektor och från pedagogerna på skolan är återkommande från specialpedagogerna. Från dem som arbetar på skolan tycks det vara en upplevd förväntning att man ska vara med i undervisningen.

Jag ville kavla upp ärmarna och hugga i. (Clara)

Det kan vara svårt att skilja mellan en speciallärarroll och en specialpedagogroll på skolorna. Tre specialpedagoger som intervjuades vill ha både arbete med elever och ett handledande, övergripande uppdrag. Två specialpedagoger berättar att det kan bli en motsättning mellan det som specialpedagogen är utbildad för och den förväntning som pedagogerna på skolorna har

Det har tagit tid att arbeta bort den förväntningen och jobba in det uppdraget jag har nu. (Emma)

Pedagogerna på skolan tycks förvänta sig att specialpedagogerna ska komma med färdiga snabba lösningar på problem i klasser och med individer.

En del lärare tror att jag ska lösa problemen direkt och ta hand om den som inte kan. (Carina)

Jag tror att man tänker så att jag sitter på ett trollspö och bara går in och tittar och testar. Så kan jag säga; gör så här med Kalle så blir det bra, men det kommer jag aldrig att kunna. (Anna)

Specialpedagogernas upplevda förväntning från rektorer är många. Ett återkommande tema under intervjuerna är att man är rektors högra hand och ett bollplank till rektor. Specialpedagogen är med och planerar organisationen och i den förväntningen ingår en ledarroll. Ledarrollen kan vara en fin balansgång för specialpedagogen, eftersom det ingår att stödja pedagogerna i deras yrkesroll, men det är rektor som är pedagogernas egentliga chef. Mellan mötena i elevhälsan har alla fem specialpedagoger i studien möten inplanerade med rektor för att prata om elever.

Hon använder mig väldigt mycket som bollplank. Det vill hon gärna ha mig till och vara med i organisationen. Det är nog det viktigaste hon har mig till. (Emma)

På mig har dom en förväntning att jag ska vara en ledare för personalen. Det kanske ingår när man har en övergripande roll. De menar att man ska vara ute i arbetslagen och driva de här frågorna. (Clara)

En specialpedagog lyfter fram en krock mellan rektors förväntning och lärarnas förväntning på dennes yrkesroll.

De vill inte ha handledning och pedagogiska samtal. De vill ha någon som arbetar "hands on" med barnen som inte följer mallen eller arbetet i klassens ram. (Carina)

6.8.2 Specialpedagogernas egna förväntningar

Specialpedagogernas egna förväntningar på att ingå i ett elevhälsoteam är flera. Allmänt rör sig specialpedagogernas egna förväntningar på arbetet i elevhälsan kring förebyggande arbete och teamets samverkan.

Tre specialpedagogers förväntningar rör sig kring samarbetet med olika professioner och det förebyggande arbetet i elevhälsan.

Jag tyckte mest att det skulle bli kul att träffa andra professioner som jag inte har arbetat så mycket med. Att få ett team som varje vecka får ses med kurator, skolsköterska, och skolpsykolog och rektor kontinuerligt. (Anna)

Jag vill ingå i en grupp som har en mötesstruktur som har satta former för mötet. (Emma)

Mina förväntningar... det var att få arbeta förebyggande och att få sitta i en grupp och diskutera om frågor för att förebygga. (Carina)

Två specialpedagoger ser elevhälsans förlängda arbete i arbetslagen som deras största förväntning på det specialpedagogiska uppdraget.

Alltså jag vill bara barnens bästa och att underlätta för både ungarna och pedagogerna. Så att det blir smidigt och att de känner att jag gör någon nytta så. (Maria)

Det jag skulle vilja lyckas med är att skapa de goda rutinerna på skolan. De bra kanalerna och vägar att gå så att arbetet hela tiden flyter och att vi är ute mycket i arbetslagen och arbetar förebyggande. (Clara)

En förväntning som alla specialpedagoger i studien har på sig själva är att de ska hinna kartlägga och utreda alla elever som kommer upp på teamets möten. De tycker inte att tiden räcker till för det de gör och den administrativa delen av arbetet får ofta stå tillbaka.

Det är en lång lista på elever som behöver en ITPA eller en Logos eller så. Det tar tid. Jag har 10-12 barn på listan och är på nummer 3. (Clara)

6.9 Analys – specialpedagogens upplevda förväntningar

Alla fem specialpedagoger i studien upplever att det finns förväntningar från pedagogerna på skolan. De upplever att det finns en speciallärares förväntning där de ska arbeta med de elever som inte passar in i verksamhetens vanliga rutiner och elevroll. Det blir en krock mellan det kompensatoriska och relationella synsättet gällande hur man uppfattar den specialpedagogiska kompetensen och hur man ser på orsaker till specialpedagogiska behov. Malmgren Hansens (2002) reflektion kring en framträdande aspekt i specialpedagogens yrkesroll är att det saknas en policyförklaring gentemot specialpedagogens verksamhet och arbete. Specialpedagoger arbetar ofta utan ledningens mandat och detta fungerar ofta bra så länge det gäller uppgifter som efterfrågas på skolan och som passar in i speciallärammallen. Problem kan uppstå om specialpedagogen inte vill arbeta efter färdiga åtgärdsförslag, utan vill arbeta med läraren och dess undervisning. Problemet läggs utanför individen/eleven och i miljön. Konflikten uppstår

när man ser på undervisningen i ett relationellt perspektiv i motsats till det kategoriska perspektivet med specialundervisning som åtgärd för att lösa en situation.

Specialpedagogerna i studien upplever således en dubbelhet i sitt uppdrag. Föreliggande studie visar liksom Malmgren Hansens (2002) studie en dubbelhet i specialpedagogens roll. Specialpedagogerna förväntas att arbeta långsiktigt och följa skolans planering men samtidigt vara flexibla och anpassa sig efter att hjälpa till när ingen annan kan eller vill. Maktdimensionen i detta förhållande visar att rektor och lärare har mer makt och behov av kontinuitet än specialpedagogen. Därför förväntas specialpedagogen vara flexibel och anpassa sig till verksamhetens behov. Lindqvist (2012) studie visar att yrkesgrupper i skolan tycker att specialpedagoger ska arbeta med elever men att specialpedagogerna själva har skapat en ny roll i skolans värld.

6.10 Specialpedagogernas tankar om framtida elevhälsoarbete

Specialpedagogerna har olika tankar kring hur arbetet i elevhälsan skulle kunna utvecklas. Två specialpedagoger tycker att en del av utvecklingsarbetet i elevhälsan kan gälla den faktiska mötestiden och strukturen på mötestillfällena i elevhälsoteamet.

Man skulle kunna utveckla det genom att hitta nya strukturer för hur man gör och vad innehållet är när man ses. Såna saker finns det att jobba på, framför allt hur man följer upp ärendena, återkopplar och så. (Anna)

Det förebyggande och hälsofrämjande arbetet lyfts fram av fyra specialpedagoger som ett viktigt utvecklingsområde för elevhälsan. De akuta ärendena och brandutryckningarna tar mycket tid i teamen men en medvetenhet om de nya riktlinjerna gör att specialpedagogerna ser en utveckling i detta synsätt.

Vi arbetar med en studiecirkel kring Petri Partanens bok. Nu ska vi ta med det vi lärt oss i stora elevhälsan med alla specialpedagoger och ta med ut i lilla elevhälsan på skolorna. (Emma)

En annan del av specialpedagogernas tankar kring utveckling rör sig kring sin egen dokumentation. Det finns inga riktlinjer kring dokumentation och specialpedagogerna har sitt eget sätt att dokumentera.

Jag har gjort ett excelblad med olika rubriker och barn men man har så många tentakler ute. Det är lätt att saker försvinner man måste hitta nya strukturer så att man inte tappar någon. (Anna)

6.11 Analys– Specialpedagogernas tankar om framtida elevhälsoarbete

De två områden som framkommit under intervjuerna där specialpedagogerna ser ett behov av utveckling är inom dokumentation och förebyggande/hälsofrämjande arbete. Pedagogerna ser att dokumentationen är viktig och det är lätt att elever ”faller mellan stolarna” om det inte finns nedskrivet vad som görs, hur det går och vad som ska göras. Det är ett steg i riktningen mot att analysera åtgärder för att få ny kunskap om elever, lärmiljöer och processer i skolan.

Dessutom finns lagkrav på att dokumentera vad som gjorts kring elever i behov av särskilt stöd. Det hälsofrämjande och förebyggande arbetet i elevhälsan ska ha en ny inriktning och där har man inte hunnit utveckla rutiner, arbetssätt och tankar – synvändan väntar.

Specialpedagogerna i studien är medvetna om nya styrdokument och nya skollagen. Arbetet i EHT är fortfarande inriktat mot att lösa akuta problem och elevhälsans rutiner och arbetssätt verkar vara ett område under utveckling.

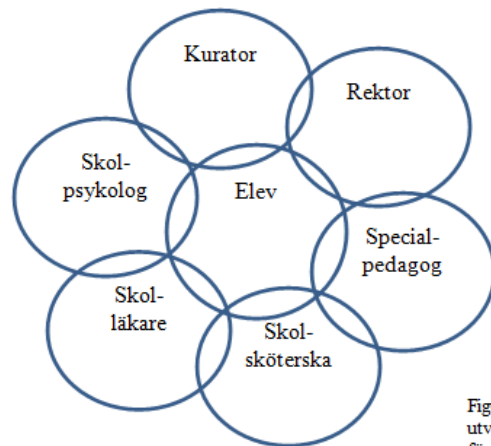
7. Diskussion

Studien syftar till att ta reda på vad det innebär att vara specialpedagog i ett multiprofessionellt elevhälsoteam. Föreliggande studie är en kvalitativ studie och har genom intervjuer sökt att ta reda på hur specialpedagoger ser på sin roll i elevhälsan. Mer specifikt har fem specialpedagoger intervjuats kring sina upplevelser och tankar kring sin roll i elevhälsan, hur deras roll på skolan ser ut, vilka förväntningar de upplever på sitt uppdrag från övrig personal på skolan och vad de ser som framtida utvecklingsarbete inom elevhälsan. Det som avsågs att undersökas i studien har undersökts och syftesfrågorna får svar i examensarbetet. Resultatet kan inte ses som generaliserbart med tanke på att få specialpedagoger intervjuades. Resultatet uppvisar likheter med annan forskning inom elevhälsa och specialpedagogens yrkesroll och därmed kan studien anses som relevant inom området. Specialpedagogerna i studien lyfter fram områden de upplever som svåra att hantera och möta i vardagen t.ex. rutiner kring dokumentation, mötande av krav från omgivningen och det framtida elevhälsoarbetet. Dessa områden kan ses som viktiga eftersom det är dessa delar av yrkesrollen som är svåra att förverkliga. Studien har utgått från fem intervjuer med specialpedagoger från olika västsvenska kommuner. En intervju är i sig en språklig aktivitet och det som sägs under en intervju sägs i ett bestämt sammanhang. Jag ser intervjuerna som samtal där intervjuare och deltagare har ett bestämt samtalsämne. Under transkriberingen, sammanställningen i resultatdelen och under analysen har samtalen fortsatt och jag ser specialpedagogernas intervjuer som berättelser. Det är svårt att exakt återge blickar, kroppspråk, tankepauser mm på ett papper som gett intervjuerna ett djup under samtalets gång. Detta arbete kan betraktas som en sammanställning av dessa samtal.

I studien har elevhälsan en central roll. För att förstå specialpedagogens uppdrag och funktion i elevhälsoteamen på skolor behöver man förstå och veta vad elevhälsan är och hur dess funktion har vuxit fram i skolans värld. I studien beskriver specialpedagogerna fem olika elevhälsoteam och fem olika funktioner. Det är olika hur långt de olika teamen har kommit mot de nya styrdokumentet och elevhälsans ledord – hälsofrämjande och förebyggande. Specialpedagogerna är olika djupt insatta i dessa och trycker olika hårt på att elevhälsan eller elevhälsoteamen har orden som ”ledstjärnor” (Clara). Det går att sätta i relation till det Guvå (u.å) skriver om namnet elevhälsa. När ordet myntades var det inte bara tänkt att vara ett namn. Det är underförstått att elevhälsan också ska göra en synvända kring sin egen funktion och arbetssätt.

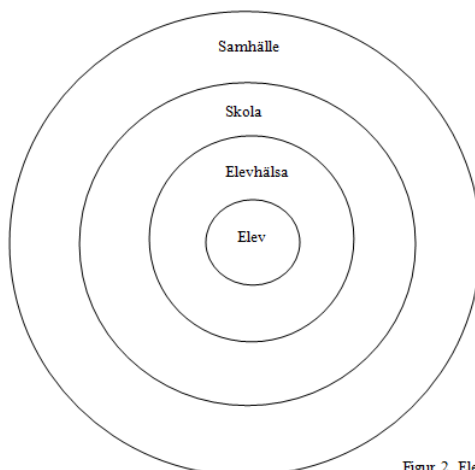
Två av skolorna i studien har påbörjat utvecklingsarbete inom elevhälsan och dessa två specialpedagoger använder orden hälsofrämjande och förebyggande uppdrag i sina intervjuer.

De verkar vara medvetna och utvecklar sitt arbetssätt i elevhälsan för att implementera det nya uppdraget. De är på väg att göra en synvända och ser arbetet i elevhälsan som integrerat i hela uppdraget som specialpedagog. Figuren nedan visar hur elevhälsans och specialpedagogens arbete i ett multiprofessionellt team kan ses. Sett ur ett systemteoretiskt perspektiv påverkar alla delar eller kompetenser i elevhälsan varandra och eleven är i centrum för arbetet.

Figur 1. Elevhälsans arbete i ett utvecklat hälsofrämjande och förebyggande arbete.

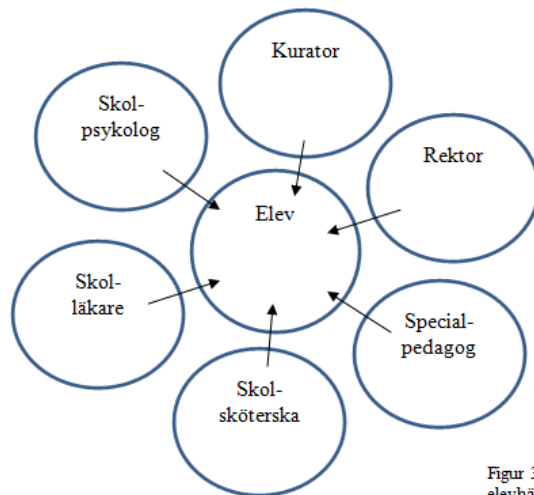
Det går att göra en förlängning av EHT:s arbete i ett systemteoretiskt perspektiv och då påverkar fler delar dess arbete. Ytterst är det skollag och förordningar som styr hur arbetet ska bedrivas, men det finns också forskning som visar att traditioner och förväntningar styr elevhälsans arbete och därmed påverkar hur individen i skolan upplever sin situation. Figuren nedan sätter EHT i ett större sammanhang.

Figur 2. Elevhälsan i ett systemteoretiskt perspektiv.

Tre specialpedagoger beskriver arbetet i elevhälsan som mestadels akututryckningar. I deras arbete ser de elevhälsoteamet som en del i deras uppdrag och de olika yrkeskategorierna

samverkar i teamet. Figuren nedan visar hur samarbetet i teamet ser ut ur ett kategoriskt perspektiv. Alla kompetenser eller professioner som finns i elevhälsan samverkar och har eleven i centrum, alla kompetenser har sin egen roll och sitt eget arbetssätt.

Figur 3. Elevhälsans arbete i ett elevhälsoteam där eleven är i fokus.

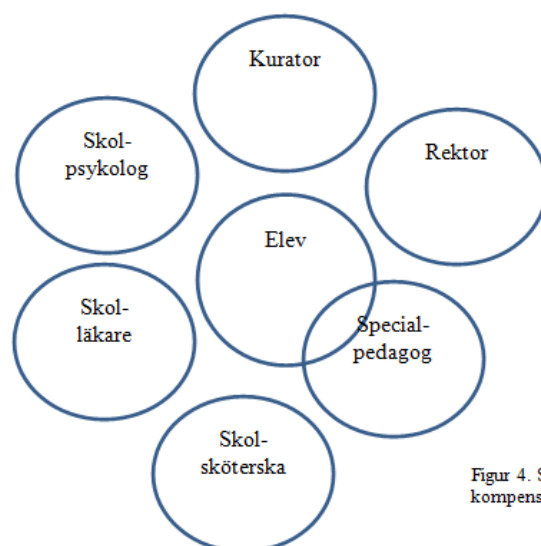
För att förklara eller tolka elevhälsans arbete i ett specialpedagogiskt perspektiv, kan man i studien se på elevhälsans arbete utifrån de olika specialpedagogiska perspektiv som beskrivits i teoridelen. I ett relationellt perspektiv (Persson, 2007) ser elevhälsan på sitt uppdrag som just hälsofrämjande och förebyggande. Man ser individen i svårigheter och hur omgivningen kan anpassa sig för att individen ska lyckas och må bra. Elevhälsans kompetens med olika professioner arbetar för att ge lärarna hjälp och stöd för att de ska kunna planera och genomföra undervisningen. Detta stämmer väl överens med Partanens (2012) tankar om hur man kan utveckla arbetet i elevhälsan. Partanen menar att elevhälsans professioner ska vara ett handledande stöd åt personal på skolor. Elevhälsan i det kompensatoriska perspektivet (Persson, 2007) ser individen med svårigheter. Professionerna i teamet ser på sina kompetenser och bestämmer vilken kompetens som bäst kan hjälpa eleven att klara sin skolgång. I detta perspektiv är det vanligt med individuellt riktade specialpedagogiska insatser av t.ex. speciallärare eller specialpedagog. Dilemmaperspektivet (Nilholm, 2007) ger en tredje dimension på elevhälsans arbete. Här ser man etiska dilemman kring hanteringen av individer som riskerar att inte nå läroplanens uppsatta mål. Hur ska man hantera att en elev exempelvis inte kan läsa? Ska denne få egen undervisning? Eller ska man hjälpa eleven i klassens ram? Vad är det som gör att eleven inte har knäckt läskoden? Hur påverkas eleven? Dessa dilemman benämns, diskuteras och hanteras i elevhälsan.

Arbetet i elevhälsan pendlar mellan relationellt, kompensatoriskt och dilemmaperspektiv. Det verkar som om några av elevhälsoteamen i undersökningen lutar mer åt att verka i antingen ett relationellt eller kompensatoriskt perspektiv, men att dilemmaperspektivet ses i diskussioner inom gruppen.

Det finns fortfarande akuttryckningar i elevhälsan på alla skolor och det är situationer som kräver snabba åtgärder där något inte fungerar eller någon elev behöver en snabb insats. Om elevhälsan arbetar med ett hälsofrämjande och förebyggande arbete och hittar strukturer, möten och arbetssätt som leder till detta. Kommer akuttryckningarna eller

branduttryckningarna att försvinna eller minska? Frågan är vilket av de rådande perspektiven som hjälper den lokala elevhälsan att utvecklas mot ett hälsofrämjande och förebyggande arbete?

Specialpedagoger har en dubbelhet i sin yrkesroll. Studier av Malmgren Hansen (2002) och Lindqvist (2012) visar att specialpedagogerna har en förväntan från andra yrkeskategorier på skolan att arbeta som speciallärare med enskild undervisning men att de, trots denna förväntan, har skapat en ny profession på skolorna. Studierna visar att lärarna informellt har det yttersta mandatet att styra resurserna för specialpedagogens uppdrag på skolan. Denna informella förväntan styr i hög grad specialpedagogens arbete mot ett kompensatoriskt perspektiv. Att lärarnas förväntningar får styra arbetet, kan bero på att det sällan finns en policy eller arbetsbeskrivning för specialpedagogens arbete. I ett kompensatoriskt perspektiv där det specialpedagogiska uppdraget pendlar mellan arbete på individnivå, arbetslagsnivå och skolnivå kan spänningar uppstå för specialpedagogen gentemot det arbete som förväntas från omgivningen. Tidigare har det ingått i specialpedagogutbildningen att arbeta på individnivå men specialpedagoger som examineras efter 2007 har en ny examinationsförordning (SFS 2007:638) där utbildning mot arbete på individnivå d.v.s. elever, har tagits bort. För en specialpedagog i elevhälsan som arbetar utifrån ett kompensatoriskt uppdrag ser arbetet ut som följande:

Figur 4. Specialpedagogens kompensatoriska uppdrag i elevhälsan.

Utifrån intentionerna i skollagen skulle specialpedagogen i elevhälsan kunna bytas ut mot kompetensen speciallärare. Både specialpedagog och speciallärare borde finnas i elevhälsan för att komplettera varandra. I en artikel i lärarnas nyheter menar Nohrstedt (2010) att specialpedagoger och speciallärare behöver samarbeta kring elever. Det är två yrkesgrupper som ska komplettera varandra och inte se varandra som rivaler på samma arena. Nohrstedt (2010) hänvisar till von Ahlefeldts (2009) avhandling kring specialpedagogens yrkesroll. Avhandlingen visar att det finns en föreställning om att specialpedagogik ska vara så nära eleven så möjligt. Och då läggs mycket av specialpedagogens arbetstid på att arbeta med elever. Artikeln pekar vidare på de skillnader som finns i uppdraget specialpedagog respektive speciallärare. De nya speciallärarna utbildas för arbete som är individriktat mot exempelvis svenska eller matematik. Specialpedagogens uppdrag ligger på tre nivåer; organisationsnivå, arbetslagsnivå och individnivå. Organisationsnivå kan innebära ett

övergripande helikopterperspektiv, arbetslagsnivå kan innebära arbete med lärmiljöer och individnivå kan innebära samtal av olika slag.

Tre av fem specialpedagoger i studien arbetar med elever, enskilt eller i grupp. De ser det som en del i deras specialpedagogiska uppdrag och de uttrycker även att skolan har en förväntning på dem att arbeta med elever för att avlasta lärarna de elever som inte kan delta eller inte kan moment i undervisningen. Dessa tre specialpedagoger utbildade sig innan den nya examensförordningen SFS 2007:638. Utifrån den roll jag som nybliven specialpedagog har blir det svårt att arbeta enligt intentionerna i ovan nämnda examinationsförordning när specialpedagoger som arbetat många år har tagit en mellanroll som delvis speciallärare och delvis specialpedagog. I en skolvärld där specialpedagoger måste hitta olika vägar att göra sitt uppdrag legitimt för att få mandat för sitt arbete utan att jämföras med speciallärare, visar studier från flera olika forskare att det krävs ett tydligt ledarskap som grund för att specialpedagogernas kompetens ska synliggöras och utnyttjas till fullo. Lansheim (2010) skriver att specialpedagogerna skulle kunna bli nyckelpersoner som tillsammans med rektor/skolledare identifierar och organiserar särskilt stöd på skolor. Det stämmer med vad specialpedagogerna i föreliggande undersökning själva upplever. De agerar bollplank åt rektorerna och tillsammans med elevhälsan kan de identifiera och organisera det särskilda stödet på den enhet de arbetar.

Lansheim (2010) skriver att man utifrån perspektiven ”proactive och reactive” kan diskutera specialpedagogernas förhållanden. Hon hänvisar till Emanuelsson som menar att behovet av en specialpedagog som arbetar förebyggande, är stort i skolan. Detta stämmer väl överens med tankarna i nya skollagen där arbetet i elevhälsan beskrivs som främjande och förebyggande. I styrdokumentet står dock om specialpedagogisk kompetens i elevhälsan, men i det här fallet kopplar jag det till specialpedagogens uppdrag. I studien uttrycker många specialpedagoger att de gör brandutryckningar för att lösa akuta problem och det går mot de politiska intentionerna i styrdokumentet.

I studien säger fyra av fem specialpedagoger att rektor leder arbetet i elevhälsan. Gustafsson (2009) skriver att det är viktigt att rektor leder arbetet i elevhälsan. Det är denne som fördelar resurser och har det övergripande ansvaret för skolans organisation. En specialpedagog i studien har ansvaret för elevhälsan. Hon är sammankallande, förbereder ärenden, utvecklar arbetet och arbetar utåt mot arbetslagen. Det kan bli ett dilemma för specialpedagogen och pedagogerna på skolan eftersom den som har det övergripande ansvaret till viss del har avsagt sig sitt ansvar och lagt det på någon annan. Är det en risk att det blir ett indirekt styre där specialpedagogen egentligen har det slutliga ansvaret, där oklara ledningsfunktioner påverkar skolans resursfördelning? Ska den som fördelar resurser och leder skolan ansvara för att beslut fattas? Kan en specialpedagog med organisatoriska uppgifter leda arbetet och sedan överlämna åt rektor att fatta viktiga beslut? Är processen viktig eller räcker det att se slutresultatet för att göra detta?

I ett elevhälsoteam arbetar man med talet om elever. I ett elevhälsoteam/elevhälsan finns en specifik arbetsgång där talet ligger som grund för observationer och rapporter. Hjärne & Säljö (2013) har påvisat en sådan arbetsgång i sin studie kring elevhälsan. I föreliggande studie framkommer att anmälan till teamet kan vara både muntlig och skriftlig. Den muntliga rapporteringen till teamet sker både via formella möten och via informella träffar i vardagen. Anmälningsblanketterna på skolorna är utformade på specifika sätt där arbetslagen ska beskriva vad problemet är, vad de hittills gjort och hur det går. Denna anmälan ska sedan

elevhälsan läsa och diskutera vidare tillsammans. Elevhälsoteamen och specialpedagogerna i studien rör sig i den sociokulturella teorin/diskursen. Specialpedagoger i studien ser det som en fördel att ha arbetet länge på en skola. De känner till elever och deras familjer från en social synvinkel och tycker själva att det ger teamet en fördel genom att man inte behöver ta upp bakgrundsfakta kring elever om och om igen. Sett utifrån Hjørne & Säljö (2013) är det ett riskfyllt sätt att tänka i ett elevhälsoteam om barn och deras utveckling. Teamet tar inte stöd av tidigare forskning och fakta. Om teamen inte analyserar gamla åtgärder för att utvecklas leder det inte till utveckling för skola, personal och elever. Det systematiska kvalitetsarbetet som ska finnas på skolor och genomsyra verksamheten och främja lärandet styrs i så fall av gamla rutiner, som sitter i institutionens väggar, och människors eget tyckande.

7.1 Framtida forskning

Arbete i elevhälsan med multiprofessionella kompetenser som ska samverka kring elever i ett förebyggande och hälsofrämjande uppdrag, innebär utmaningar. Specialpedagogens roll i teamet och på skolan i stort är inte ett självklart uppdrag. Intressanta forskningsområden för framtiden är således:

- Hur ser specialpedagogens yrkesroll ut i jämförelse mot hur examensförordningen tänkt att utbildningen skulle falla ut. Hur ser skolledare på specialpedagoger och dess yrkesroll? Jämför mot den förväntade flexibiliteten hos ledare och lärare på skolor.
- Analys av blanketter i elevhälsan är formulerade; anmälan, dokumentation, uppföljning och utvärdering. Vilken elevsyn som finns på skolan och i elevhälsan? Vad gör språket med hur man ser på elever i behov av särskilt stöd?
- Aktionsforskning eller ett utvecklingsarbete som utgår från ett elevhälsoteam, där teamet vill utveckla sitt arbetssätt mot hälsofrämjande och förebyggande arbete.
- Hur talas det i ett elevhälsoteam, vem bestämmer vad och hur elever ska diskuteras?

8. Referenslista

- Ainscow, M.(1998). Would it work in theory?: arguments for practitioner research and theorising in the special needs field. In C. Clark, A. Dyson, A. Millward. (Ed.) *Theorising special education*. (s. 7-20). New York: Routledge.
- Backlund, Å. (2007). *Elevvård i grundskolan – Resurser, organisering och praktik*.(Rapport i socialt arbete nr 121, 2007). Stockholm: Stockholms universitet, Institutionen för socialt arbete.
- Florin, C. (2010). *Från folkskola till grundskola 1842-1962*. Lärarnas historia. Hämtad 2013-09-07 från http://www.lararnashistoria.se/article/folkskolans_historia
- Gustafsson, H-L.(2009). *Elevhälsan börjar i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur.
- Guvå, G. (u.å). *Elevhälsans retorik och praktik*. Skolverket. Hämtad 2013-10-12 från http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.193355!/Menu/article/attachment/guva.pdf
- Guvå, G. (2011-2012). *Den nya elevhälsans möjligheter och utmaningar*. *Nya skollagen - samverkan, sekretess, dokumentation*. *Elevhälsa Nr 1*, 25-33.
- Göransson, K. 2011. Skolutveckling som förebyggande arbete. I A-L Eriksson-Gustavsson, K. Göransson, & C. Nilholm, (Red.), *Specialpedagogisk verksamhet i grundskolan* (s.33-51). Lund: studentlitteratur.
- Hellblom-Thibblin, C. 2004. *Kategorisering av barns ”problem” i skolans värld*. *En undersökning av skolhälsovårdsrapporter läsåren 1944/45-1988/89*. Stockholm: Elanders Gotab
- Hjörne, E & Säljö R. (2008). *Att platsa i en skola för alla: elevhälsa och förhandling om normalitet i den svenska skolan - med samtalsguide*. Lund: Studentlitteratur.
- Hjörne, E och Säljö, R. (2013). *Analysing and preventing school failure: Exploring the role of multiprofessionality in pupil health team meetings*. *International Journal of Educational Research* 2013. Hämtat från: <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijer.2012.09.005>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (Andra upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Lander, R (1998). *Hälsosamt i grundskolan. Sammanfattande utvärdering av Hälsoskoleprojektet 1994 – 1996*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet utvärderar 11/1998.
- Lansheim, B. (2010). *Förståelser av uppdraget specialpedagog - Blivande och nyblivna specialpedagogers yrkeslivsberättelser*. Malmö Studies in Educational Sciences: Licentiate Dissertation Series 2010:14. Hämtad 2013-05-14 från <http://dspace.mah.se/handle/2043/10486>

- Lindqvist, G.(2012). *SENCOs: vanguards or in vain?* Journal of Research in Special Education Needs. Doi: 10.1111/j.1471-3802.2012.01249.x
- Malmgren Hansen, A. (2002). *Specialpedagoger – nybyggare i skolan*. Göteborg: HLS Förlag
- Mäkitalo, Å. & Säljö, R. (2004). *Kategorier i tänkande och samtal – att studera kognition och kommunikation i sociala praktiker*. I C-M. Allwood, (Red.), *Perspektiv på kvalitativ metod* (s. 129-152). Lund: Studentlitteratur.
- Nilholm, C. (2005). *Specialpedagogik. Vilka är de grundläggande perspektiven?* Pedagogisk Forskning i Sverige 2005. Årgång 10. Nr 2, 124-138. ISSN 1401-6788.
- Nilholm, C. (2007). *Perspektiv på specialpedagogik*. Pozkal Polen: Studentlitteratur.
- Nohrstedt, L.(2010, mars). *Olika uppdrag på samma arena*. Lärarnas nyheter. Hämtad 2013-12-10 från <http://www.lararnasnyheter.se/specialpedagogik/2010/03/29/olika-uppdrag-pa-samma-arena>
- Partanen, P. (2012). *Att utveckla elevhälsa*. Östersund: Skolutvecklarna.
- Persson, B. (2007). *Elevens olikheter och specialpedagogisk kunskap*. Stockholm: Liber
- Pedagog, special (2011). I Svenska Akademiens Ordlista. Hämtad 2013-05-15 från http://www.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/sao_1_pa_natet/ordlista
- SFS 2007:638. Förordning om ändring i Högskoleförordningen (1993:100). Hämtad 2013-12-07 från <http://www.lagboken.se/files/SFS/2007/070638.PDF>
- Skolverket. (2010). *Elevhälsan i skollagen*. Mölnlycke: Fritzes.
- Skolverket.(2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Mölnlycke: Fritzes.
- SOU 2000:19. *Från dubbla spår till elevhälsa – i en skola som främjar lusta att lära, hälsa och utveckling*. Hämtat 2013-05-10 från <http://www.regeringen.se/content/1/c4/12/55/fe1286c5.pdf>
- Specialpedagog (2011, 19 oktober). I Wikipedia. Hämtad 2013-05-15 från <http://sv.wikipedia.org/wiki/Specialpedagog>
- Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Svedberg, L. (2007). *Gruppsykologi. Om grupper, organisationer och ledarskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Svensk författningssamling. Skollag (2010:800). Sveriges riksdag. Hämtad 2013-10-10 http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/#K2

Säljö, R. (2005). *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Thomsson, H. (2010). *Reflexiva intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2011). *God forskningssed*. (Vetenskapsrådets rapportserie 1:2011). Stockholm: Vetenskapsrådet. Hämtad 2013-05-24 från <http://www.vr.se/download/18.3a36c20d133af0c12958000491/1321864357049/God+forskningsmed+2011.1.pdf>

von Ahlefeldt Nisser, D. (2009). *Vad kommunikation vill säga. En iscensättande studie om specialpedagogers yrkesroll och kunskapande samtal*. Doktorsavhandling i specialpedagogik. Stockholm: Specialpedagogiska institutionen. Hämtad 2013-12-21 från <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:523384/FULLTEXT01.pdf>

Ödman, P.-J. (2007) *Tolkning, förståelse, vetande. Hermeneutik i teori och praktik*. Stockholm: Nordstedts Akademiska förlag.

Øvretveit, J. Mathias, P. & Thompson, T. (1997). *Interprofessional Working for health and Social Care*. Houndsmills, Basingtoke, Hampshire and London: Macmillian Press Ltd.

Intervjuguide specialpedagog i elevhälsan

Allmänt om EHT på skolan där specialpedagogen arbetar.

Vad kallas elevhälsan på skolan?

Hur definierar du elevhälsans arbete?

Vilka är med i EHT på skolan? (Yrkeskategorier)

Hur ofta ses teamet?

Kan du beskriva upplägget av arbetsgången i EHT på skolan?

Vem leder samtalen i EHT?

Hur ser taltiden ut för respektive yrkeskategori? Finns det någon yrkeskategori som du tycker borde få mer tid i EHT?

Hur återkopplas elevhälsans arbete?

Vad tror du att lärare/pedagoger på skolan tänker om EHT:s arbete?

Hur tror du att teamet skulle beskriva sitt arbete?

Stämmer bilderna eller inte - vad tror du att det beror på?

Multiprofessionella teamet.

Hur märks det multiprofessionella arbetet i elevhälsans team?

Hur ser specialpedagogens roll i teamet ut?

Vilka uppgifter har specialpedagogen i det multiprofessionella arbetet?

Finns det uppgifter inom elevhälsan som du, utifrån din utbildning, inte har mandat att utföra eller inte borde utföra? Vilka eller vad? Hur löser du det?

Specialpedagogens roll.

Kan du beskriva dina arbetsuppgifter (på skolan)?

Vad har du för arbetsuppgifter som specialpedagog i elevhälsan?

Vad har du för arbetsuppgifter som specialpedagog på skolan?

(Hur stämmer dessa uppgifter? Finns det någon röd tråd i specialpedagogens arbete?)

Finns det arbetsuppgifter som specialpedagog, utifrån din utbildning, inte har mandat att utföra eller inte borde utföra? Vilka eller vad?

Specialpedagog vs speciallärare hur ser rollfördelningen ut på skolan? Finns det likheter och skillnader i arbetsuppgifter? Vilka i så fall?

Förväntningar.

Sina egna

Vilka förväntningar hade du på EHT när du började arbeta i EHT?

I dagsläget hur ser dina förväntningar ut nu? Går bilderna ihop? Hur ser du på eventuell skillnad/samstämmig bild?

Från pedagoger på skolan

Vilka förväntningar har lärare/pedagoger på skolan på dig som specialpedagog?

Vilka förväntningar har lärare/specialpedagoger på dig som specialpedagog i EHT?

Skiljer sig dessa förväntningar åt? Vad kan det bero på? Hur tänker du om det?

Från rektor

Vilka förväntningar har rektor på skolan på dig som specialpedagog?

Vilka förväntningar har rektor på dig som specialpedagog i EHT?
Skiljer sig dessa förväntningar åt? Vad kan det bero på? Hur tänker du om det?

Framtiden

Hur skulle arbetet i elevhälsan kunna utvecklas?

Vad skulle bli den positiva effekten av förändringen?

Elevhälsans nya uppdrag handlar om att arbeta förebyggande och hälsofrämjande.

Vad säger du om det? Vad blir specialpedagogens roll?

Intervju elevhälsan/elevhälsoteamet

- **Allmänt om EHT på skolan**
- **Det multiprofessionella teamet**
- **Specialpedagogens roll**
- **Förväntningar**
- **Framtiden**